

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ במדבר ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והמכוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצידא זע"א

יד | עיקר התכלית
עמל ויגיעה בתורה
מילתא חדת"א

יב | דבר טוב מגיע בקושי
נצחין אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א | בכל מועד מתגלה ההארה
השייכת לאותו מועד
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

אף בעסוקיו הגשמיים בימות החול **ה**
אמרי אמת | על האדם להתקדם בכל עת בעבודת הבורא בבחינת 'הולף' . **ה**
קדשת לוי | אם אדם זוכה שומע בכל חג השבועות 'אנכי ה' אלהיך' **ה**
לקט עני | דברים נזקקים על ההכרח לערוך הקנה בכל לב ונפש לקראת הארת **ה**
החג **ו**
בארת המים | עם ישראל התפללו להארת הלב בתורה בימים אלו **ו**
פתוחי חותם | רמז נאה על השקמת בית הקנסות וקביעות המקום **ו**
היו צדק | על ידי ששם האדם עצמו כמקדש זוכה למתן תורה **ז**
שיר ידידות | על ידי העדות של פרשת במדבר וכו' ישראל לקבלת התורה **ז**
דרש משה | על ידי נשיאות הלב וכול האדם לקבל התורה ולמדה **ז**
קרנן אבילחם | הזמן שבו הוכח שישאל יצאו משליטת המזלות **ח**
באר מנחם | כפינה מועילה רק בישראל לפי שיש להם חזקת פשויות **ח**
נפש יהודה | האדם בא בגלגול רק שלשה פעמים **ח**
ידות אפרים | ענוה וגבוהות הלב לעבודת ה' **ח**
אוצר המכתבים | העולה לגדלה מנסים אותו מן השמים **ח**
זכרון סופרים | הכבוד שנהג אפרים בשבט מנשה **ט**
ילקוט האורים | מיתת נדב ואביהו בעבור שלא נשאו נשים **ט**
מצמיח ישועות | שבט לוי הוא מעשר מעשרה שבטים **ט**
בנין דוד | אין הקב"ה יחד שמו על נטילת העבודה מהבכורים **י**
מעשי צדיקים **י**
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה **יג**

תפארת שלמה | בפרשה זו יורדים נשמות מעולם העליון לסיע לעם ישראל **ה**
לקבלת התורה **א**
דברי יחזקאל | התקשרות בשרש על ידי קדשת השבטים והנשיאים כהקנה **ה**
לקבלת התורה **א**
באר משה | בכל מועד מתגלה ההארה השייכת לאותו מועד **א**
בית אהרן | באור ענין קריאת פרשת במדבר קדם קבלת התורה **ב**
פרי צדיק | קריאת פרשת במדבר כדי להפסיק בין הקללות שבתורה כהנים לחג **ה**
השבועות **ב**
תפארת בנין | על האדם להשיג שאף בניו ובנותיו יצמדו בדרך המסורה . **ב**
שיח שרפי קדש | קריאת פרשת במדבר קדם חג השבועות כיון שמקדש בה **ה**
ענין ההגבלה **ג**
קדשת לוי | בשבועות יש כח כל הימים טובים **ג**
לקוטי הלכות | אחר נתינת התורה התחדש שגם האדם הפחות ביותר יכול **ה**
להתקרב **ג**
שפת אמת | התורה היא חנם לכל באי עולם ולזכות לקנן בלב יש לעשות **ה**
עצמו כמקדש **ג**
שם משמואל | התורה נתנה באש מים ומדבר, אש - לב מלא רשפי אש וגעגועים **ה**
לתורה **ד**
דברי ישראל | תקון ליל שבועות על ידי אהבת ישראל **ד**
תולדות אדם | הסתירה מהלשון 'מנגד סביב' לאהל מועד לויחן שם ישראל נגד **ה**
הקר' **ה**
לקוטי שיחות | רמז נפלא בדברי רש"י שחובה על האדם וביקלתו להתקדש **ה**

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת במדבר

הפרשה כהנה לחג השבועות

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

בפרשה זו יורדים נשמות מעולם העליון לסייע לעם ישראל לקבלת התורה

ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא (א ד). יבאר על פי מה שכתוב בפרקי אבות (פ"א מ"ד) יהי ביתך בית ועד לחכמים וכו', לרמוז בזה, על פי הידוע אם האדם עושה מצוה בשלמות וזכה לבחינת עבוד נשמה מאיו צדיק מדורות שלפניו שעשה גם כן המצוה כזו.

כידוע מבעל המחבר מדרש שמואל שהיה בו עבור נשמת רבי פנחס בן יאיר על ידי מצות גמילות חסדים. וזהו הבית ועד לחכמים – להיות בחינת עבור מהחכמים שלפניו.

באור דברי רב יוסף 'לא תתנו עונה דאיכא אנא'

וזה שאמר רב יוסף לא תתנו עונה דאיכא אנא (סוטה מט:) וכו', שרמוז בזה כי על ידי בחינת העונה זכה להתעבר בו נשמת משה רבנו עליו השלום שהיה מסייע בזה, וזה שאמר דאיכא אנא – שיש בי בחינת משה.

באור 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'

וזהו שאמר (פסחים טו:) אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, אף אנכי זכיתי לבחינת עבוד נשמה ממשה רבנו עליו השלום שזכה לקבלת התורה על ידי בחינת עונה, ולכן נקרא רב יוסף סיני וכו'.

הרמז בפסוקי הפרשה

ובזה יש לפרש הפסוקים הנ"ל, באשר הפרשה הזאת אנו קורים אותה תמיד קודם שבועות, כי היא הכנה לקבלת התורה.

וזה שכתוב **ואתכם יהיו** – פרוש כחם של משה ואהרן יהיה תמיד עמכם לסייע לכל הבא לטהר, באשר הוא בבחינת הכנעה מתעורר בו כחו של משה רבנו עליו השלום, ואם הוא רודף שלום מעורר כחו של אהרן הכהן.

איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא – פרוש כי הנשמות מצדיקי הדור שלפניו הם בבחינת האבות. כל זכר

לגלגלתם – זכר' הוא בחינת משפיע. לגלגלתם' – הוא בחינת עבור נשמה. תפקדו אותם אתה ואהרן – לשון פקדון, שיהיה נשמר בהם בפקדון לסייע לכל אחד ואחד מבני ישראל.

לכן מפרשה זו קודם מתן תורה מתנוצץ בחינת מתן תורה ויורדים נשמות מעולם העליון לסייע לכל בני ישראל לקבלת התורה כמו שהיה אז וכו'.

טעם צווי מניית עם ישראל על פי הנ"ל

לכן צוה הקדוש ברוך הוא למשה ואהרן למנות את בני ישראל, כי מי ערב לבו לגשת לדעת מספר בני ישראל אשר כל איש יכול להיות בו בחינת עבור מפקד צדיקים, ובזה היה כחם של משה ואהרן שהפירו בהם בפניהם, לכן תפקדו אותם אתה ואהרן:

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאוה זיע"א

התקשרות בשרש על ידי קדשת השבטים והנשיאים כהנה לקבלת התורה

קדם חג השבועות שישראל קדושים מכינים עצמם למעמד הנבחר ולקבל התורה הקדושה באהבה ויראה, צריכים להתקשר מקדם בשרשן העליון – הנקמז בשמות השבטים הקדושים ונשיאי ישראל.

ולזאת סדרו חז"ל לקרות הפרשה הזאת קדם בא יום הנבחר, בכדי שעל ידי קריאת שמות הקדושים של השבטים תתקשרו כלל ישראל במקור מחצבתם, ויוכלו אחר כך להגיע לתכלית קבלת התורה הקדושה.

סיוע על ידי צדיקי הדורות

ואולם פעלת הדבר הזה הוא על ידי צדיק הדור, אשר בכחו להעלות נשמות בני ישראל ולקשרם בקשר אמין בשרשן הקדוש. ומיום גלות ישראל הקים להם הקב"ה בכל דור ודור צדיקי הדור וכו', וכן קרוב לדורנו מעת זרח אור המאיר לכל העולם הבעל שם טוב הקדוש, ותלמידיו הקדושים הרבי רבי בער זלה"ה, ותלמידו הרבי רבי אלימלך זלה"ה, ותלמידו הרבי רבי מנחם מענדל זלה"ה מרומנאב, ותלמידיו הקדושים, עד דורנו זה שהיה אבי הקדוש זלה"ה:

באר משה

רבי משה אלוקים בריעה מקונניץ זיע"א

בכל מועד מתגלה ההארה השייכת לאותו מועד

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד (א א), על דרך שאמר כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי וצ"ל, שבכל עת התפלה שהאדם מתפלל בגדל הכונה, עושה מזה מועד ויום טוב, שמעלה גדל הריח נחות לפניו ותבדק, כמו הריח הקרוב שהיה עולה בכל העולמות, והיה נעשה יחוד וקשור העולמות על ידו.

ועתה התפלה היא לנו במקום הקרוב, שעולה ממנה גדל הריח נחות, ונעשה על ידה גם כן יחוד וקשור בעולמות העליונים.

והנה בכל מועד יום טוב מתגלה עצם ההארה השייכה לאותו יום טוב, בפסח הארת יציאת מצרים, ובשבועות הארת מתן תורה, שבכל מועד ויום טוב חוזר למציאות הראשון, וכמו אז כן עתה, בכל דור ודור היא בחינת יציאת מצרים, לכל אחד לפי ערכו, לערף יציאתו ממצר הים שלו, ועבד נעשה חפשי מאדוניו, חרות ממצר הרע ומשעבוד מלכיות.

כל אחד מקבל התורה בשבועות בבחינה מחדשת משנה שעברה

וכן קבלת התורה הקדושה בחג השבועות הקדוש הבא עלינו לטוב. כמו אז כן עתה, עדין קול השופר הולך וחזק, וכל אחד מקבל התורה מחדש בכל שנה, בבחינה מחדשת בטעם לשבח משנה העברה, כל אחד לערכו ולערף הכנת לבו באמת, ככה מרגיש בחינת קבלת התורה, בתוספות מרבה עתה מלשעבר.

ועל כל פנים כל מי אשר בשם ישראל יבנה, אינו יוצא מפללות זה, שמכרח להרגיש בכל מועד ויום טוב עצם ההארה המתגלה אז, וכמו שקראם בזה הקדוש למועדי ה' אשר דבר משה אל בני ישראל, שהם בחינת הפנים מהבורא ותבדק, דמתחזי בהון אנפי מלכא.

וכמו שכתוב 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'' (דברים טו טז), שבשלוש הרגלים מכריחים כל אישי הישראלים להתראות לפני השם ותבדק ברוך הוא, ומתגלה להם הפנים מהבורא ותבדק שמו בפניכול.

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

קריאת פרשת במדבר כדי להפסיק בין הקללות שבתורת כהנים לחג השבועות

בכל השנים קורין פרשת במדבר קודם חג השבועות והוא נקראת בתוספות (מגילה לא: ד"ה קללות), שלטעם הזה חולקין פרשת נצבים וילך לשנים כשחל שבת בין יום כפור לסוכות ולא מטות ומסעי שארכות יותר, כדי להפסיק קודם ראש השנה בפרשת נצבים בין הקללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה, וכמו כן קורין פרשת במדבר קודם עצרת כדי להפסיק בין הקללות שבתורת כהנים לחג השבועות, עין שם.

ההפסקה בין הקללות לחג הוא דוקא

על ידי השבת קדם

ולכאורה אין זה מספיק שיצטרף דוקא לקרות פרשת במדבר קודם, שהלא הימים שבין פרשת בחקתי להקרא יהיה בהם גם כן הפסק.

אמנם פי עקר הטעם הוא בקריאת התוכחות קודם עצרת וקודם ראש השנה כדי שתכלה השנה וקללותיה כמו שאמרו (בגמרא שם), וההפסק הוא כדי שתחל השנה וברכותיה.

וזה דייקא על ידי קריאת הפרשה בשבת שקודם הקה. פי שבת הוא מקורא דברכאן, וכל ברכאן דעילא ותתא ביומא שביעא תליין וממנו מתברכין כל ששת ימי המעשה הבאים, והוא תחלה למקראי קדש – שממנו נובע קדשת המועדים הבאים בששת ימי המעשה שלאחריו.

בשבת זו משפעת קדשת חג השבועות

והנה יום טוב של עצרת לא יזדמן לפי השבוענינו לעולם בשבת עצמו, רק באחד מששת ימי המעשה, לכן קורין תמיד בשבת הקודם פרשת במדבר – שממנו יופיע מקור הברכה לחג הבא שתחל השנה וברכותיה:

תפארת בנים

רבי צבי הירש ממזנקאטש זיע"א

על האדם להשיג שאף בגיו ובנותיו יצארו בדרך המסורה

הענין מה שלעולם קורין במדבר סיני קדם חג השבועות, דהנה פרשה זו מתחלת 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם' (א ב) ותרגם אונקלוס 'לוציתיהון לבית אבהתהון'.

רוחות העולם שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו.

ובהמספר הזה כמה מספרים, עשירות ומאות ואלפים ומאות אלפים וכו', ותמוה שלא נמצא במספר זה מספר אחדים, ומסתמא לא היו צריכים אז לזה.

מגן בני ישראל הכרח להיות ששים

רבוא כהנה לקבלת התורה

והאריך בזה על פי המדרש (בראשית רבה מו א) אחד היה אברהם וכו', סדר השתלשלות מאחד לשלשה אבות, ואחר כך לשנים עשר שבטים ואחר כך לשבעים נפש, ואחר כך לששים רבוא ישראל.

ואיתא במדרש (בראשית רבה עט א) לא נסתלק יעקב מהעולם עד שראה ששים רבו לבני בניו, היינו שהוא עקר השיך לקבלת התורה, כמו שנאמר 'מתן אמת ליעקב' (מכה י ב).

ואותו הדור שהיו צדיקים גדולים דור דעה הראויים לקבלת התורה, ובפרט שמשה ביניהם, כמאמר חז"ל (שיר השירים רבה א סה) אשה אחת ילדה במצרים ששים רבוא ומי היא יוכבד, וכיון שהיו ראויים לקבלת התורה הכרח להשתלם מספרם למספר המבאר בכתוב.

בכל שנה יש מחדש קבלת התורה

והפטרות זו הפרשה והנה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא

'מד' (הושע ב א), דקדק בזה, ואמר כי מספר בני ישראל לעולם צריך להיות במספר הזה ששים רבוא ויפרו וירבו אשר לא ימד ולא יספר, היינו כי המספר צריך להיות ששים רבוא, וכפל המספר כמה פעמים ששים רבוא הוא בלא מספר, כי באותו פעם היה צריך להיות קבלת התורה בכל עניניו ואפניו, ובהתגלות קולות וברקים, ומאז ועד עתה יש בכל שנה קבלת התורה אבל לא בהתגלות פרטי כאז בשעת מתן תורה.

שבת זו גדולה מחג השבועות

וסים: היוצא לנו מזה, כי בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין עצמו לקבלת התורה. וחזר ואמר כי השבת הוא גדול מחג השבועות, ואיך יהיה הכנה לו, רק מהשבת צריך להמשיך הארה להקדש ויראה כל אחד להכין עצמו בקדשה ובשמחה לקבלת התורה:

ועל זה בקש מאתנו הבורא יתברך 'ולא יראו פני ריקם' חס ושלום, אף 'איש כמתנת ידו ככרפת ה' אלהיך אשר נתן לך', וכדאיתא בספרים.

המתפלל כראוי יכול בכל יום לזכות

שתפלתו תהיה מועד

אך העקר להמשיך כל אדם על עצמו הארת המועד ורגל, בכל עת תפלתו. שגם בכל ימות השנה כשעומד להתפלל, גם כן עושה בתפלתו מועד ויום טוב להשם יתברך ברוך הוא, ומעלה ריח ניחוח בתפלתו כנ"ל. והעקר להמשיך לה הארה מבחינת המועד ורגל.

באור הכתוב על דרך הנ"ל

וזהו מאמר הכתוב באהל מועד, וקאי גם כן אדלעיל. ורצה לומר שאימתי יהיה לישראל הדבור הקדוש כנ"ל. לזה אמר באהל מועד, תבת אהל יתפרש בשתי פנים. האחד לשון הארה ובהירות כנ"ל, וגם הוא מלשון 'מר ואהלות' (תהלים מה ט).

דהינו כשימשיכו גדל ההארה וקדשה לתפלתם של כל יום, שהוא בחינת המועד ויום טוב כנ"ל, שתעלה תפלתם גדל הריח ניחוח פריח הקרבן, וכעצם ההארה שמתגלה בכל מועד ויום טוב כנ"ל. בזה ממילא יבוא למדרגת הדבור הקדוש, שהיו כל הדבורים שלהם וכל מוצא שפתיהם, אף דבור קדשה ודבקות, אמן כן יהי רצון והבן:

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

באור ענין קריאת פרשת במדבר קדם

קבלת התורה

בשבת קדש קדם שבועות אמר: כבר דברנו מזה מה ענין פרשה זו ממספר בני ישראל שאנו קורין תמיד פרשה זו קדם שבועות, ואמר, כי המספר היה צריך להיות דוקא כך, ובלעדי זאת אי אפשר להיות קבלת התורה.

והמנין הזה כולל כל המספרים, כי בו מאות ואלפים. והמספר של שש מאות אלף הוא, כי מספר הששה הוא בכל דבר, והוא כולל הכל, מעלה ומטה וד' רוחות, וישראל הם קיומו של עולם, כמאמרם ז"ל (תענית ג:) על פסוק 'כי פארבע רוחות השמים פרשתי אתכם' (זכריה ב י) כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל, והתנופה היה גם כן מוליך ומביא למי שארבע

הכפורים מוחלין עוונות גם כן (דרוש לשבועות):

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

אחר נתינת התורה החדש שגם האדם הפחות ביותר יכול להתקרב

מיום שזכינו בחמלת ה' לקבל את התורה על ידי משה רבנו עליו השלום, מיום שהוא אין שום הרחקה לישראל מהקדוש ברוך הוא לעולם, כי תמיד הם סמוכין לה' יתברך על ידי התורה שיוצרת ועולה עמהם כנ"ל.

וזהו עקר נתינת התורה לישראל. כי גם קדם נתינת התורה היו הצדיקים הגדולים במעלה עובדים ה' יתברך במדרגה גבה מאד כגון האבות וכו', ומה שהיה הוא שיהיה, ויבדאי גם עכשו יש צדיקים גדולים במעלה בכל דור בחינת בני עליה שאפילו אם לא נתנה תורה היו גם כן יכולים להתקרב לה' יתברך ולעבדו באמת. **ועקר** המעלה הגדולה ביותר של נתינת התורה הוא שעל ידי התורה גם הפחות שבפחותים יכול להתקרב לה' יתברך ממקום שהוא כנ"ל, וכל ישראל זוכים להתקרב אליו על ידי התורה הקדושה.

ואף על פי שבודאי להגדולים במעלה הוא גם כן זכות גדול נתינת התורה הקדושה בבחינת ישמע חכם ויוסף לקח וכו', אף על פי כן עקר החמלה והחסד של ה' יתברך אשר נתן את התורה הקדושה הוא בבחינת הנ"ל שהתורה היא דרך כבושה שעל ידה יכול להתקרב אפילו הפחות שבפחותים ממקום שהוא לה' יתברך:

שהוא לא תעשה. והשמר הוא בכל מקום לא תעשה, ולא תעשה הוא בחומה ויותר, וזה ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא ז):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

בשבועות יש כח כל הימים טובים

כל הימים טובים צריכין להיות להם רמז בחג השבועות שהוא זמן מתן תורה, ובתורה כלול כל הימים טובים, ואם כן בעת נתינתה מהכרח שיהיה כל הימים טובים בו. וראש השנה מרמז בו 'קל שפר חזק מאד' (שמות יט טז) במתן תורה, ובראש השנה גם כן שופר. וספות מרמז דישיבת סבה תחות גרפיה שכינתיה (וזהו ח"ג אמור קג:), וכן במתן תורה, וגם אי אפשר להחזיק שבועות רק אחר ספירת ד' שבועות כמאמר בזהר הקדוש (שם צד:): **דהכונה** הוא על ד' ימי הבנין, וענין נטילת לולב גם כן כונה זו. ופסח גם כן כונה אחת עם שבועות, כמבאר בדברי האר"ז"ל דשבועות הוא יום ח' של פסח כמו שמיני עצרת מסכות.

אמנם ענין יום הכפורים צריך לדעת האיד מרמז בו, אפס חכמינו ז"ל אמרו בגמרא (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) בג' דמוחלין עוונותיהם ואחד מהם הוא חתן, ובנין דמוחלין לחתן ודאי מוחלין גם כן לפלה, דמאי בינייהו, תרנייהו נשואים זה לזה. וחכמינו ז"ל אמרו (תענית כו:): **'ביום חתנות'** (שיר השירים ג יא) זה מתן תורה, נמצא כיון דהיה נשואין בשבועות, ואנו הפלה, נמחל לנו עוונותינו, אם כן זהו רומז ליום הכפורים בשבועות, דביום

והינו שלא יעלה על לב בני ישראל כי די לפנייהם אם בעצמם יתקנו מעשיהם לילך בדרך הישר, אלא שצריכין לזהר 'לוצעתהון לבית אבהתהון' – שגם בניהם ובנותיהם ילכו בדרך התורה והמצוות.

ולכך קורין פרשה זו קדם מתן תורה בחג השבועות, שאז הוא זמן קבלת על מלכות שמים שכל אחד מקבל עליו בבחינת נעשה ונשמע, ופן יאמר הפעל הבית די לפני אם אני מקבל עלי לעצמי להתנהג בדרך התורה ולא בעד בני, לזה קורין פרשה זו להורות כנזכר דלא סגי בזה אלא שצריך להדריך גם בניו ובנותיו וכאמור:

שיח שרפי קדש

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

הריאת פרשת במדבר קדם חג השבועות כיון שמוזכר בה ענין הגבלה

מה שקורין לעולם פרשת במדבר קדם חג השבועות, משום דכתיב בפרשת במדבר 'איש על דגלו באתת וגו' – כל איש יהיה על מקומו הראוי לו, וזו מצות הגבלה.

באור ענין הגבלה

ענין הגבלה היא ששום עולה יהיה לאדם בחומה המפסיק ומגביל שלא יוכל לילך מפני החומה המפסקת, וזה היא הראשית אשר בלא זה לא יוכל אדם לפגס בו דברי תורה.

וזהו 'והגבלת את העם וכו' לאמר השמרו' (שמות יט יב), ומפרש רש"י ז"ל הגבול אומר להם השמרו, שהגבול אומר להם

פרשת במדבר

התורה בפה האדם, וכמו שאמרו ז"ל (אבות דרבי נתן פרק כ"ד) להיות דברי תורה נכלעין בדמו, וזה אינו יכול להיות רק על ידי שעושה עצמו הפקר.

ומכל מקום הפל בא על ידי עסק התורה, ועל זה אמרו (פסחים ג:) מתוך שלא לשמה בא לשמה. והמשנה (אבות פ"ו מ"ה) חושבת מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ומסתמא ימי הספירה מוכנים לתקן אלה הדברים ולבטל כל הכחות והמדות להתורה, ואז התורה נקנית. ובאמת גם אלו המדות זוכין על ידי עסק התורה.

לזכות לקנין בלב יש לעשות עצמו כמדבר

ולכאורה ב' אלו הפרושים סותרין זה את זה, כי איך הם חנם שצריכין לעשות עצמנו ונכסינו הפקר כמדבר.

אכן ודאי תורה חנם מי שיצרצה יכול ללמד בה, אבל לקנות התורה, היינו להיות לו דבקות בעצם התורה, כמו שאמרו (קידושין סו:) זמן שקנה חכמה, היינו שיש לחכמה דירה וכן בלבו. ועל זה מבקשין 'והערב נא' (ברכות התורה), שיהיה תעורבות

(וידבר ה' אל משה במדבר סיני) (למה במדבר סיני, מכאן שנו חכמים, בג' דברים נתנה התורה, באש ובמים ובמדבר וכו' מה אלו חנם לכל באי העולם כף דברי תורה חנם הם וכו', דבר אחר, 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני', אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר 'במדבר סיני', במדבר רבה א ז) (א א)

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

התורה היא חנם לכל באי עולם אולם

זצוק"ל מקאזמיר לבית המדרש לסעודה, פנה אל המסבין ואמר בזה הלשון:

ליעבע יודישע קינדערלעך, אמרתם תקון, אכל מה זה תקון, פסוק מכאן ופסוק משם, וכן הלכות, משניות ואגדות מענינים ומקומות שונים שבכל התורה, נמצא פי זה כלל התורה. והנה אמרו חכמינו ו"ל (ספרא קדושים פרשה ב פ"ד אות יב) 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא י"ח) זה כלל גדול בתורה, אם כן אהבת ישראל הוא התקון. אתם אומרים תקון, ואנחנו עושים תקון. עד כאן לשונו הקדוש.

ולכאורה, וכי מה ענין אהבת ישראל לעצם אמירת התקון. אלא באמת יש להבין למה התקון בליל שבועות הוא בדרך דלוג, לא כמו בהושענא רבה שהוא קריאה שלמה.

ונראה לי על פי המדרש על הכתוב 'איש על דגלו', 'ודגלו' עלי אהבה' (שיר השירים ב ד), אפלו אדם יושב ועוסק בתורה ומדלג מהלכה להלכה ומפסוק לפסוק, אמר הקדוש ברוך הוא חביב הוא עלי, 'ודגלו עלי אהבה' ודלוגו עלי אהבה, עד כאן.

והנה בקבלת התורה בחר הקדוש ברוך הוא בעצמו בעצמו ישראל באהבה, כמו שנאמר להם (שמות י"ח) 'והייתם לי סגלה מכל העמים' ופרש רש"י אוצר חביב, ובמדרש (שמו"ר לב ב) אמר הקדוש ברוך הוא משעה שעמדתם בסיני וקבלתם את התורה וכתבתי שאני אוהב אתכם, שנאמר (דברים י"ח) 'כי מאהבת ה' אתכם' וכו'.

ולכך ענין התקון ועסק התורה בליל קבלת התורה הוא דווקא בדרך דלוג מפסוק לפסוק ומהלכה להלכה, להראות פי דלוגו עלי אהבה.

אמנם מנין זכו ישראל אז לזה. אלא על פי שבארנו, 'ואהבת לרעך' כמו שאתה אוהב לרעך, כך 'אני ה' אוהב אותך. זהו הענין פי בעת קבלת התורה כאשר קצמו ישראל בעצמן 'ואהבת לרעך כמוך' כמו שנאמר (שמות י"ב) 'ויחן שם ישראל נגד ה' ה' כפי שאתה אוהב לרעך, לך אז בחר הקדוש ברוך הוא בהם לאהבה אותם.

והוא הענין שאמר אדוני אבי זקני זצוק"ל, אהבת ישראל הוא התקון, לומר לך שעל ידי אהבת ישראל נתעורר דלוגו עלי אהבה כאמור (פרשת קדושים הג"ה י:)

שבמח התענוג בשלל, ויהיה לו שלווה ומנוחה בתורה, שזמן עסקו בתורה יהיה עקר מנוחתו.

משל המגיד מדובנא

הפוך מה שנאמר (ישעיה מג כב) 'ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל', לפי פרוש אהל יעקב, על פי משל לסוחר שמסר לסבל לשא לו תבה קטנה מלאה אבנים טובות אל מקום מלוננו, ויהי בפגעו בו בשוק ואמר, עשיתי שליחותך תן לי שקרי כי עיפה נפשי מהמשא הגדול שנשאתי לך.

ויהי כשמע הסוחר, ויספק את כפיו ויאמר, אם משא גדול נשאת אין זה שלי כלל, ונתחלף לך משאי בזולתו. כן הנמשל שאמר השם יתברך 'ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל', שמאחר שיגעת לא קראת כלל אותי, ודברי פי חכם חן.

מדבר - כונה נקיה בעת הלמוד

ובמדבר הינו שלא יהיה מצרף להכלי עולם, ותהיה תכלית פונתו בעסקו בעסקי עולם למען יגיע על ידם לתכלית נרצה, וכמו העובר במדבר שהפונה להגיע אל הישוב, והמדבר הוא רק אמצעי לעבר בו אל מקום הנרצה אצלו.

אש מים ומדבר - נפש שכל וגוף

ויש לומר עוד דווקא הכנה בגוף ונפש ושכל. רשפי אש שכלב הוא הכנה בנפש. מים הוא במח, שהמח הוא קר ולח ובו משפן הנשמה, הוא הכנה בשכל. מדבר, שלא להיות מצרף להכלי העולם שהגוף נמשך אחריהם בשבע הוא הכנה בגוף.

ונראה דזה ענין שלשת ימי הגבלה, להכין עצמו לקבלת התורה בגוף ונפש ושכל, כי התורה היא שלמות הכל, ובלתי אפשרי לזכות בה אלא בהכנת הכל, דהינו כל שלשת חלקי האדם:

איש על דגלו באת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (רבי נחמן מברסלב, 'ודגלו עלי אהבה', אפלו אדם יושב ועוסק בתורה ומדלג מהלכה להלכה ומפסוק לפסוק, אמר הקב"ה חביב הוא עלי, 'ודגלו עלי אהבה' ודלוגו עלי אהבה, במדבר"ר ב ג) (כ ב)

דברי ישראל

רבי ישראל ממו"ד י"ז זיע"א

תקון ליל שבועות על ידי אהבת ישראל

פעם אחת בליל שבועות, כשנכנס אדוני אבי זקני [הרב הקדוש רבי יחזקאל]

הקב"ה משפיע קדשה כהנה לקבלת התורה

והכלל פי השם יתברך בטובו נותן המתנות וההכנות שנוכל לקבל המתנות, שהוציאנו ממצרים 'וקרננו לפני ה' סיני' (הגדה של פסח) הוא סייע לתקן המדות ולזכות להיות מוכן לקבל התורה.

ובפסוק 'וקדשתם היום ומחר' (שמות י"ט) ומסתמא השפיע להם השם יתברך קדשה מקדם, והוא במאמר 'ואתם תהיו לי כו' וגוי קדוש כו' (פסוק ו ש), והיינו שההכנה לקבל התורה גם כן מאתו יתברך, וזה השבח שקרבנו לפני ה' סיני.

התורה נותנת קדשה לפני ולאתריה

והתורה נותנת ברכה וקדשה לפני ולאתריה, קל וחמר ממדת הפרעניות שעבודה זרה הורגת לפני ולאתריה, כדאיאת במדרש (בראשית רבה מג ב) בפסוק 'וידרך עד דין' (בראשית י"ד), קל וחמר במדה טובה. וזהו שנאמר (שמות י"ט א) 'והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד כו', הרמז שעל ידי שביום השלישי ירד לכן יש בכחם עתה להכין עצמם ליום השלישי כנ"ל, והבן.

התורה שומרת את העוסקים בה ומסיעת להם להגיע לטהרה

ובמדבר אמר (ויקרא רבה כו א) 'אמרות ה' אמרות טהרות כו', עין שם, ובמקום אחר כתבנו הענין, שעל ידי שדברי תורה טהורים הם לכן התורה משמרת העוסקים בה ומסיעת אותם לבוא לטהרה, לכן בליל שבועות יורד משמים טהרה לבני ישראל החרדים אל דברו, כמו שאיאת בזהר הקדוש אמר (ח"א צ"ז:) (במדבר תר"מ):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

התורה נתנה באש מים ומדבר, אש - לב מלא רשפי אש וגעגועים לתורה

במדבר רבה: שנו חכמים בשלשה דברים נתנה התורה, באש ובמים ובמדבר וכו'. נראה לפרש שבא לרמז, 'באש' הוא רשפי אש שכלב האדם להיות הומה ומהמה לתורה, הפוך עמלק שהוא מקרר את האדם, כמו שפרשו בהא ד'אשר קרף בדרך', וזהו ענין מחית עמלק קדם מתן תורה.

מים - מח מלא מתענוג התורה

ובמים היא הכנת המח שהוא לח וקר, לצמצם את כל חקמתו ובינתו ודעתו לתורה, ויהיה כל תענוגו בתורה, שמים מהם באים כל התענוגים כמו שכתב הרב חיים ויטאל בשער הקדשה, וממים

מנגד סביב לאהל מועד יחנו (ב)

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובה זי"ע

הסתירה מהלשון 'מנגד סביב' לאהל מועד ליתן שם ישראל 'נגד הקר'

י'חן שם ישראל נגד הקר (שמות יט ב), ופרש רש"י ז"ל: 'י'חן שם ישראל', כאיש אחד בלב אחד, 'נגד הקר' למזרחו, וכל מקום שאתה מוצא נגד פניו למזרח.

ויש לדיק, הלא מצינו נגד שהוא לשון רחוק והתנגדות, כמו שדיק שם השפתי חכמים כמו 'מנגד לאהל מועד יחנו' (במדבר ב ב), ושם אין הפרוש למזרח אלא מנגד מרחוק.

הנגידות וההסתרות הם כדי להאיר ולהזריח לאדם

אלא ידוע שהשם יתברך ברא את העולם, ועקר הבריאה היה להטיב לברואיו, ודרכו להטיב כי חפץ חסד הוא, וכמאמר נעים זמירות ישראל 'טוב ה' לכל וגו'', אלא לפעמים יקרה אשר יהיה לאדם עניות ויסורין רחמנא לצלן וכדומה, וגם מניעות לעבודת השם יתברך, והוא התנגדות הטוב.

ואל יסבר אדם שהוא רע חלילה, כי מאתו לא תצא הרעות, רק הוא פלו טוב, כדי שיעל ידי זה יוכל לבוא לבחינת 'נגד' שיהיה פנים למזרח - שיהיה פנימיותו למזרח - להזרחתו, ובאמת כל ההתנגדות שיש לאדם יסורין רחמנא לצלן או מניעות הוא הכל טוב, שיעל ידי זה יוכל לבוא לעבודת ה' בראוי.

באור דברי רש"י

וזהו הפרוש 'כל מקום שאתה מוצא נגד', הינו התנגדות פנ"ל, הוא 'הכל כדי שיהיה פנים למזרח', שיעל ידי זה יהיה לו זריחת אור, וכדמצינו בגמרא ברכות (ה): תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלשה מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכלן לא נתנו אלא על ידי יסורין ואלו הן תורה ועולם הבא וארץ ישראל, הרי שמכת היסורין יוכל האדם לבוא לשלשה דברים הללו.

העצה כיצד להגיע לאחדות כאיש אחד בלב אחד

ועל ידי שאדם יודע שהכל מאתו יתברך שמו כדי להטיב לו, אזי יוכל לבוא לבחינת אחדות כאיש אחד בלב אחד, הינו שבאדם יעשה לו אדם איזה רעה חס ושלוש יהיה נגמר בדעתו כי בלא כח האדם נעשה זאת, אלא הכל הוא מאתו יתברך שמו כדי להטיב לו, וכדמצינו בדרך

המלך עליו השלום 'כי ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' טז י).

וממילא ימחל לו בלב שלם ויהיה אחדות, ועל ידי האחדות יוכל לבוא לידי קבלת התורה, שיהיה בבחינת פגוש דאנון מתחדש לעלא ברזא דאחד, אוף הכי אתיחדא לתתא ברזא דאחד:

יחנו בני ישראל מנגד (מרחוק מיל וכו', שיוכלו לבוא בשבת, רש"י) (ב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע

רמז ופלא בדברי רש"י שחובה על האדם וביכולתו להתקדש אף בעסקיו הגשמיים בימות החול

תובעים מכל אחד ואחד מבני ישראל שיעליו לא רק לקיים את כל המצוות דאורייתא ודרבנן והסגים וכו', אלא גם שיהיו 'כל מעשיך לשם שמים' (אבות פ"ב מ"ב), ועוד יותר 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג ו), הינו שגם כל עניני הרשות שעושה בכל זמן יהיו חדורים עבודת ה'.

אמנם יש טענים שקשה הדבר מאד: בשלמא בשבת ויום טוב, וכן בזמני התורה והתפלה בימות החול (שהם בדיקת שבת ויום טוב), שפנויים אז מענינים גשמיים, אפשר להיות תוכו רצוף אהבה ועוסק בעבודת ה', אבל כשעוסקים בענינים גשמיים, איך אפשר לקיים זאת.

על זה בא הרמז בפרוש רש"י: למה היה המנהג רחוק מהמשכן רק אלפים אמה - כדי "שיוכלו לבוא בשבת". מטעם זה היה כן 'תמיד', אף ששייך זה רק לשבת (ויום טוב) - שמה הרמז, שהמצב כמו שהוא בשבת (ויום טוב) - נמשך (משפיע) גם בשאר ימות השנה; והפונה בזה, שמדרגת הקדשה שאדם עומד בה בשבת ויום טוב נמשכת ונותנת פת בעניני ימות החול של כל השנה, שגם אז יהיה חדור עבודת ה'.

ובא הרמז בפירוש רש"י בקשר לשעור הקמיכות והקרב של מחנה ישראל להמשכן, כי המשכן שהוא מקום מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות ובו שורה השכינה, הלא הוא רומז לעבודת ה', והרי על ידי כל מצוה ודבר טוב וקדשה 'מתקרב' ומתאחד האדם עם ה' - ומרמז רש"י שאפן 'הקרב' וכו' שיישנו להאדם (מחנה ישראל) להקדוש ברוך הוא (המשכן) ביום השבת, אותו הקרב נמשך גם בימות החול, 'שתמיד' יהיה קרב קרב אל ה':

ונסע אהל מועד מחנה הלוי בתוך המחנה כאשר יחנו בן יסעו איש על ידו לדגליהם

(ב יז)

אמרי אמת

רבי אליקים געץ מאורזיטשוב זי"ע

על האדם להתקדם בכל עת בעבודת הבורא בבחינת 'הולך'

ונסע אהל מועד מחנה הלוי בתוך המחנה כאשר יחנו בן יסעו איש על ידו לדגליהם. כי האמת הוא שהאדם נקרא 'הולך', שאינו עומד במדרגא אחת, שתמיד הולך מדרגא לדרגא, אם זוכה הולך מדרגא לדרגא למעלה, ואם לא זכה הוא חס ושלוש להפוך שיוורד בכל פעם למטה.

אבל שיעמוד תמיד במדרגא אחת, זה אי אפשר בשום אופן. ואם נדמה לאדם שהיום הוא באותו מדרגא שהיה ביום אתמול, שקר הוא, שהוא דבר שאי אפשר.

רק על ידי פרישה מתענוגי העולם הזה יכול האדם להתקדם בכל עת בעבודת הבורא

על כן יראה האדם שכל עת יהיה הליכתו למעלה, שיבא בכל פעם להשגה יותר גדולה באלקים יתברך, וזה אי אפשר אם לא כשפורש את עצמו מתאוות ותענוגי עולם הזה ויודע שהם אפס ואין הכל שאין בו ממש.

תענוגי העולם הזה ותענוגי העולם הבא הם שני הפכים

כי כל זמן שהאדם סובך שהתאוה והתענוג של עולם הזה יש בו ממש ומתענג בו, אי אפשר שירגיש טעם ותענוג הרוחני, כי הם שני הפכים, ואי אפשר שיהיה בנושא אחד, כשזה קם זה נופל.

ומי שנוזה לבניה ודעת, עקר תענוגיו וחייתו מקיים המצוות ודבקות הבורא ברוך הוא ולא מתענוגי עולם הזה, כי הם הכל, כי התענוג הבא לאדם כשמשגי דבר מה שהוא למעלה מדרגתו, וכל תענוגי עולם הזה הם למטה מדרגות האדם.

כי האדם הוא מבחר הבריאה, בפרט הישראל הוא מבחר במין האנושי, הייחודי שהמבחר תענג במה שלמטה ממנו, אין זה שכל אנושי, רק שנוכח בו רוח שטות ובהמה שמתענג בתאוות ותענוגי הבחימות.

יש לקשר כל מעשה גשמי לפנימיות וליתחל על ידו את הקב"ה

אבל המשפיל שנותן לבו להתבונן בכל דבר שעושה, יודע שכל מעשה

פתאום, תתנוצץ לקראתנו אור קבלת התורה ביום העצרת, ולא בקריאת הפרשה מן השפה ולחוץ ושמחת החג כמצות אנשים מלמדה, יתחדש רוח נכון בקרבנו, תלזה יקרא קבלת התורה, יום תקון כל העולמות.

לא בן אתי, כי אם בזאת יתעלה המתעלה ביום הקדוש והנעלה, השכל וידוע במה יכשר לגשת אל הקדש, לזכות לאור באור החיים, ובטרם בוא יום ה' הגדול יבין את עצמו לקראת אלוקיו, וטהר נפשו ורוחו מכל חלאת וזהמת נחש עקלתון, ויהיה לבו פנוי רק לשמיעת הדברות, בהגלות נגלות קול ה' חוצב להבות אש דת, והדברים שמחים בנתינתם מסיני.

וכמו דאמרו ז"ל (שבת קמו.) דבקרבתם לפני ה' סיני כבר פסקה זהמתו, ונפשם צפה בהשגחה למעלה, עד כי השיגו את התורה טרם שנתנה, ולזה יכלו לומר נעשה ונשמע. בן גם אנוחנו פה היום, עלינו לטהר ולזכר נפשותינו מכל טמאה ושקוץ משמים, עד אשר נוכל להתקרב בנפשות נקיות ומלבנות, ותפסק הזהמא קדם קבלת התורה וכו'.

וראשית הכל יתפשט עצמו מן הבגדים הצואים, מדות הרעות, כי אין לבוא אל המלך בלבוש שק ובבגדי הסחבות וסמרטוטי כלמי, והתורה לא תשכן אלא בריקן ממדות רעות, וילביש עצמו מחלצות במדות טובות, פאשר כבר באר הרב חיים וויטאל ז"ל בספר שערי קדשה, כי המדות הם יסוד כל התפילה מציאות:

באר המים

רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א

עם ישראל התפללו להארת הלב בתורה בימים אלו

ויאמר וגו' היו נכנים לשלשת ימים וגו'. אמר הרב הקדוש: ומה היו עושים באותן הימים, הנה באלו הימים היו מתפללין להשם יתברך והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך:

עמוד התפלה

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז נאה על השכמת בית הכנסת וקביעות המקום

והנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם, והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על

וזהו שאמר מחנה הלויים כנ"ל בתוך המחנות, פאשר יחנו בן יסעו, פרוש כפי המדרגה שכלל ישראל עומדים בה בן הוא עלית הצדיקים ונסיעתם מדרגה לדרגה.

איש על ידו לדגליהם, פרוש על ידי הצדיק עולה כל איש לשרשו, כי הי"ב דגלים הם נגד הי"ב צרופי הויה יתברך, וכתיב 'כי חלק ה' עמו', שכל אחד מישראל יש בו שם הוי' יתברך כפי שרש נשמתו מאיזה צרופ, ועל ידי הצדיק עולה כל איש לשרשו ודגלו.

ובעלית ישראל נעשה תקון השלם בהשכינה, כי כל אחד מישראל הוא אבר השכינה, ועלית ישראל הוא עלית השכינה הקדושה, ונעשה יחוד השלם של קודשא בריך הוא ושכינתיה ונשפע עלינו ועל כל ישראל שפע טובה וברכה בגי' חיי ומזוני ורפואה גאלה וישועה אמן בן יהי רצון שנוזף לזה במהרה בימינו:

הכנה לקבלת התורה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
אם אדם זוכה שומע בכל חג השבועות 'אנכי ה' אלהיך'

והנה אם אדם זוכה שומע בכל חג השבועות את הקול שמכריזין 'אנכי ה' אלהיך'. נמצא איך צריך האדם להכין את עצמו בהכנות רבות, שיזכר לשמע דבור הקדוש ברוך הוא, שפמה אלפים רבבות מלאכים ושרפי קדש אוהזים חיל ורעדה ורתת וזיע מאימתו יתברך, ומכל שכן אנוחנו בני אדם. ולא סגי בשלשה ימים לבד ואפלו אם יבין את עצמו כל השנה לא סגי.

משה נצטוו שלא ירבה בהכנה שיוכל לדבר עם ישראל במדרגה הנמוכה

והנה משה רבנו עליו השלום הכין את עצמו הכנה רבה ונצטווה מאד, שידבר הקדוש ברוך הוא עמו במדרגה גדולה שלא יבין שום אדם. ואמר לו השם יתברך שלא תעשה הכנה זאת כל כך כמו שאמרת רוצה, כי לא תוכל ללמד עם בני ישראל (פרשת יתרו):

לקט עניי

רבי משה מקוסוב זיע"א

דברים נוקבים על ההכרח לערוך הכנה בכל לב ונפש לקראת הארת החג

בינו נא זאת בני אל חי, כי לא בפתע

עולם הזה המה הבל ואפס, והעקר לעשות רצון הבורא ברוך הוא, אפלו בכל מעשה הגשמיים אין פונתו להתאנה הגשמית, ואינו מקשר חס ושלום להתאנה הגשמית. רק מקשר את עצמו להפנימיות שכל דבר, שהם הניצוצות הקדושים, שהם עקר קיום וחיית שכל דבר, ובכל עשיותיו מחשבתו מקשרת להבורא ברוך הוא, ובזה מעלה עלמא תפארה לעלמא עילאה וגורם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה.

ענין שלשת ימי הגבלה - התנתקות מכל התאוות והתענוגים הגשמיים - ועל ידי כן זכו לתענוגים הרוחניים של קבלת התורה

וזהו ענין שלשת ימי הגבלה שצונו הבורא ברוך הוא קדם קבלת התורה. כי במעמד קדוש הזה בעת קבלת התורה באו ישראל להשגה גדולה מאד ותענוג גדול, לזה צוה להם 'אל תגשו אל אשה שלשת ימים' (שמות יט טו) שמרמז על מקור התאוות, הינו שלא יהיו מקשרים חס ושלום לשום תאוה ותענוג גשמי, ועל ידי זה זכו אחר כך להתענוג הגדול והמתוק לחיך בעת קבלת התורה, וזכו להשגה גדולה.

וכן בכל אדם שפורש את עצמו מהתאוות הבהמיות ומכניע אותן, אז יוכל לעלות למעלה בכל פעם למדרגה עליונה יותר, והכל תלוי במעשה האדם הגשמיים שיעשה אותם בהשכל ודעת בהתקשרות הבורא ברוך הוא, בן יוכל דעת האדם לעלות בעבודת הבורא ברוך הוא בתורה ותפלה למדרגות עליונות.

עלית הצדיקים כפי מדרגת המון העם

וכן הוא גם בן בכלליות ישראל, שהצדיקים שיש להם שכיחות עם הדור הם בבחינת צורה, ואנשי ההמון הם החמר, וצדיקי הדור הם בבחינת דעת הדור, כי משה היה הדעת של כלל ישראל, וצדיקי הדור הם אתפשטותא דמשה, וכפי ההנהגה שמתנהגים אנשי החמר בן יוכל הצדיק לעלות במעלות עליונות, כי הם תלויים זה בזה, עלית הצדיק הוא כפי מעשה הדור.

הרמז בפסוק

וזהו שרמזו בפסוק ונסע אהל מועד, מרמז על הצדיק ששורה בו השכינה כמו במשכן, והצדיק נוסע תמיד למעלה מדרגה לדרגה. מחנה הלויים, פרוש שתמיד הם מקשרים להבורא ברוך הוא, מלשון 'הפעם ילזה וכו'.. בתוך המחנות, פרוש הם כלולים עם כל המחנות ישראל.

וגם יש לפרש אהל מועד מרמז על השכינה ששורה תמיד עם הצדיקים המקשרים תמיד להבורא ברוך הוא.

ולא מרמה, שאם יהיה דובר שקרים או רמאי וכיוצא וכשכא לבית הכנסת עושה כל החמורות של בית הכנסת, אין זה אלא מרמה אלהים ואדם, ותפלתו תועבה, ועליו נאמר (תהלים נ טו-יז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך, ואתה שנאת מוסר ותשלף דברי אחרים', ונאמר גם כן (ישעיה א יב) 'מי בקש זאת מידכם רמס חצרי'.

וזהו שאמר (להלן ב ב) 'איש על דגלו באת' – כבר כתבנו (לעיל א נב) ד'דגלו' רומז על מקומו של בית הכנסת, ובא לומר כאן, מה שאמרתי לך שיהיה קובע מקום לתפלתו וכל המדות הנזכרות, צריך שיהיה 'באת' – דהינו התפללן והציצית, בהם 'יחנו בני ישראל' בבית הכנסת.

ועוד, 'באת' הם הסימנים שמסמנים בהם בני ישראל ונכרים בהם שהם בני ישראל אמתיים, והוא מה שאמר הנביא (צפניה ג יג) 'שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא תרמית בפיהם', לפיכך אמר 'באת לבית אבתם', דהינו הסימנים שהניחו לנו אבותינו הקדושים, כשהיו בו הסימנים הללו תפלתו מקבלת ורצויה, אבל אם בבית הכנסת חסיד ובשוק רשע, לריק יגע, ותפלתו תועבה:

לא ישנה מקומו

ואיש על דגלו, לרמוז שיהיה קובע מקום לתפלתו, והמקום שישב בו היום בו ישב למחר כל ימיו ולא ישנה מקומו. לפיכך אמר **ואיש על דגלו**, דהינו מקומו, שיהיה מקומו מדגל, הינו מסמן, שלא ישנהו.

כשנמצאים עשרה בבית הכנסת אין הקדוש ברוך הוא כועס

והלויים יחנו סביב למשכן העדת. הלויים הם עשרה ראשונים שהשכינה מתחברת עמם, יחנו סביב למשכן העדת, דהינו יהיו זהירים שיהיו מקבצים בעשרה בבית הכנסת שהיא **משכן העדת**, ובזה ולא יהיה קצף על ועדת בני ישראל, משום דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא עשרה כועס, עכשו שמוצא עשרה לא יהיה קצף, דהינו אינו כועס.

ולפיכך ושמרו בני ישראל את משמרת משכן העדות, דהינו שיהיו עשרה מזמנים בבית הכנסת. והנה את משמרת ראשי תבות, א'פן ת'פלה, מ'שכים ש'יהיה מ'עשרה ראשונים ת'חלה.

על האדם להתנהג בהגינות אף בצאתו מבית הכנסת לרחוב

וגם כשהיו בו כל המדות הללו בבית הכנסת, צריך שתהיה בו יראת שמים בשוק בין בני אדם, שיהיה משאו ומתנו באמונה ולא יעשה עולה, ולא ידבר כזב

עדת בני ישראל ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות (א נב-נג).

אפשר דבא לרמוז דצריך אדם להיות זהיר בהשפמת בית הכנסת, כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי ח לה) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום'. וצריך אדם לקבץ מקום לתפלתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו), כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, שנאמר (בראשית יט כז) 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם'.

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם), דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא שם עשרה, מיד כועס, לפיכך צריך האדם להיות זהיר שיהיה מעשרה ראשונים, כי עקר התפלה הם עשרה ראשונים.

עקר המצאות האדם בבית הכנסת

וזהו שאמר וחנו בני ישראל איש על מחנהו, היא בית התפלה, שהיא מחנה שכינה. והנה 'מחנה' במלוי כזה: מ"ם חית נון ה"י, המלוי גימטריא 'תפלה' עם הכולל, וכאלו אמר 'מחנה תפלה', ודהינו, יעשו בני ישראל עקר התנהגות ושהיה שלהם בבית הכנסת, שלא יהיה להם שום נחת רוח והטבת רצון וזולת בישיבת בית הכנסת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר חרדים ריש פרק טו), בית הכנסת פרדס לצדיקים.

אוצרות גאוני הדורות

ואמר להם הביאו לי ספרי יחוסים כשם שבני ישראל מביאים שנאמר ויתלדו על משפחתם לבית אבתם, ע"כ.

אם כן שפיר יש לפרשת במדבר עם העדות על יחוסיהן של ישראל שנאמר בה ויתלדו על משפחתם, דין קדימה לעצרת שהוא זמן תורתנו, לפי שעל ידי העדות של פרשת במדבר זכו ישראל לקבלת התורה יותר משאר אמות העולם.

דני משה

רבי משה פיינשטיין זצ"ל

על ידי נשיאות הלב יכול האדם לקבל התורה וללמודה

איתא בתוס' מגילה (לא: ד"ה קללות) שסדרו לקרא במדבר קדם שבועות כדי שלא להסמיך הקללות שבבחקתי לעצרת שדין בו על פרות האילן.

בשבת שלפניה במדבר סיני, שעל ידי זה שישים עצמו במדבר יזכה למתן תורה.

שיר ידידות

רבי שמואל יענקל רוט זצ"ל

על ידי העדות של פרשת במדבר זכו ישראל לקבלת התורה

בשלח צרוף (או"ח סי' תכח ס"ד) כתב שלעולם קורין פרשת במדבר סיני קדם עצרת. אפשר לומר שמרמז בתורה (במדבר כא יח) 'וממדבר מתנה' כלומר לאחר שקורין 'במדבר' – 'מתנה' בא קבלת התורה שנתנה במתנה, כמו שאמר הכתוב (תהלים סח יט) 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם'.

ולפי עניות דעתי נראה נמי לפרש על פי המדרש ילקוט (רמז תרפד), בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהן אמות העולם, אמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האמות, סתם הקב"ה את פיהם

טעם קריאת פרשת במדבר קדם חג השבועות

הין צדק

רבי מנחם מנדל טפירא זצ"ל

על ידי ששם האדם עצמו במדבר זוכה למתן תורה

כתב בשלחן ערוך (או"ח סי' תכח ס"ד) ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קדם עצרת, ועין מגן אברהם הטעם פי בעצרת ראש השנה לאילנות, ולכן קורין סדרה אחת אחר התוכחות כדי שתכלה שנה וקללותיה, עד כאן דבריו.

ואפשר עוד לומר הטעם על דרך מאמר חכמינו ז"ל (נדרים נה) מה דכתיב 'וממדבר מתנה' כו', כיון שעושה האדם עצמו במדבר שהוא מפקר לכל, תורה נתנה לו במתנה במדבר, שנאמר 'וממדבר מתנה' וכו'. על כן בא זכרוננו לפניך קדם העצרת שהוא זמן מתן תורתנו להיות קורין

והקב"ה ישיבם הביאו לי ספר יחוסים. ולכאורה מה תשובה היא זו על שאלתם.

וּפְרָשׁ הוא ו"ל על פי מה דפסק הרמב"ם ו"ל (גירושין פ"ב ה"כ) דגט מעשה בישראל כשר ובעכו"ם פסול, דאמרין העמד אדם על חזקתו, והאיש ישראל יש לו חזקת פשרות שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב, ואמרין שרופה הוא בקיומה של המצוה, אלא השאור שבכסה הוא היצר הרע מעכב, ועל כן אם כפאווה עד שאומר רופה אני מהני הכפיה, שמצד שרש נשמתו הוא רופה זולת המניעה, אבל גבי עכו"ם אין להם חזקת פשרות, ואף אם כפאווה לקים המצוה לא מהני.

וזה להם התשובה בצדס' הביאו לי ספר יחוסים' ואין לכם חזקת פשרות, ואף אם אמרתם 'כלום כפית עלינו הנה', הלא בלאו הכי לא מהני אצלכם הכפיה. נמצינו למדין מזה, שאצל בני ישראל מהני הכפיה ואצל אמות העולם לא מהני הכפיה.

ובזה נשוב לפרש הקרא שאו את ראש כל עדת בני ישראל, ולכאורה 'שאו' הוא לישנא דבעל כרחו משמע, והיאך מהני, ועל זה מפרש ואומר למשפחתם לבית אבתם ויש להם חזקת פשרות, ועל כן מהני אצלם הכפיה.

במספר שמות כל זכר לגלגלתם (א ב)

נפש יהודה

רבי יהודה לייב ב"ר ישראל זצ"ל

האדם בא בגלגול רק שלשה פעמים

ואצל בני ראובן נאמר גם כן 'במספר שמות לגלגלתם כל זכר', וכן אצל בני שמעון כתיב גם כן 'במספר שמות לגלגלתם כל זכר', ואלו אצל שאר שבטים לא נאמר 'כל זכר לגלגלתם', רק 'במספר שמות מכן עשרים שנה' גו'.

ונראה לעניות דעתי לישב דקדוק הנ"ל שלא נכתב 'כל זכר לגלגלתם' רק שלשה פעמים ותו לא, על פי מה ששמעתי מפה קדוש המנוח המקביל הרב המאה"ג האב"ד דק"ק ראזליא שהפתיב מרמו בזה שהזכר בא בגלגול אבל לא נקבה, וזה שאמר 'כל זכר לגלגלתם מכן עשרים שנה' שאז הוא בר ענישין מבית דין של מעלה, עכ"ל.

ואפשר לומר שלכך מרמז בתורה שלשה פעמים כלומר 'לגלגלותם', כמבאר בספרי המקבילים שאין האדם בא בגלגול רק

"למשפחתם לבית אבתם", שלא כאמות העולם שמתחכסים אחר האם (עי' סנהדרין נח. ויבמות צח.), שהוא על פי הידוע לחכמי המזלות, כי מזלה של האם הוא משפיע על הילדים, ואלו מזל האב אינו משפיע כלום. ואם כן, בני נח שהם תחת שליטת המזלות, הם מתחכסים אחר האם שמזלה משפיע עליהם, אך ישראל שהם למעלה מהמזל (עי' שבת קנו.), הם מתחכסים אחר האב.

עוד יש להקדים את דברי הזהר הקדוש (רע"מ פר' פינחס דף רטז ע"ב, הובא בתפארת יהונתן שם), שעד מתן תורה היו כל הברואים מנהגים על פי המזל, ומשנתנה התורה, הוציא ה' את ישראל מתחת שליטת המזל.

ומעתה יבאר, שהנה, שנים עשר המזלות משמשים בשנים עשר חדשי השנה, כל מזל בחדשו. וכדי שתהיה הוכחה לישראל שהם יצאו מתחת שליטת כל המזלות, צריך שכל החדשים יעברו, והם יראו שכל המזלות לא שולטים בהם. ומאחר שהתורה נתנה בחדש סיון שלפני הקמת המשכן, הרי שרק פשינע חדש איר הבא, שבמשך זמן זה ישמשו כל המזלות ועם ישראל יראו שלא שולט עליהם, אז תהיה הוכחה לישראל, שאינם נתונים תחת שליטת המזלות.

ומטעם זה, השתקה ה' מלמנות את ישראל עד איר, ולא מנאם בניסן שבו הוקם המשכן. שמכיון שרצה ה' לצוות 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם', הרי שאי אפשר לצוות צווי זה בחדש ניסן, שאז עדין לא הוכח שמזלו של חדש איר אינו שולט עליהם, ולכן רק אחר שהתחיל חדש איר, והוכח (כבר מימו הראשון) שגם מזלו לא שולט על ישראל, צוה ה' למנותם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם (א ב)

באר מנחם

רבי מנחם ברודי זצ"ל

כפיה מועילה רק בישראל לפי שיש

להם חזקת פשרות

ובדרך אפשר נראה לי לרמוז בזה על פי מה שפרש רב האי גאון הצדיק הקדוש המפרסם מרן בעל 'ישמח משה' זי"ע הגמרא במסכת עבודה זרה (א), לעתיד לבוא כשיצמדו אמות העולם לדין, יבואו בטענה כלום כפית עלינו הנהר כגיגית,

ונראה שיש לפרשת במדבר שיכות גדולה לשבועות, שהוא להוציא מאלה שמתרשלין ללמד בחשבכם שלא גיעו למדרגה גדולה בתורה, ועל זה בארתי שמה שנאמר ענין המנין בלשון 'שאו', שבזה מתנשאים כל אחד ממדרגתו בראותו שהוא שנה למנות באותו המספר ממש של הגדול, ששניהם נמנים רק לאחד, אם כן גם הוא יכול לבוא למדרגה הגדולה, ולכן קדם שבועות צריך לקרא פרשת במדבר שהוא פרשת הפקודים שנאמר בלשון נשיאות, ללמדנו שבאפן זה יכול לקבל התורה וללמדה.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם

(א א-ב)

קרנן אבילתם

רבי יצחק חי בוכבזא זצ"ל

הזמן שבו הוכח שישראל יצאו משליטת המזלות

כתב רש"י, 'מתוך חבתן לפניו, מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים, מנאם. וכשנפלו בעגל, מנאם, לידע מנין הנותרים. כשבא להשרות שכנתו עליהם, מנאם. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באיר מנאם. וקשה, מאחר שכבר בהקמת המשכן השרה ה' את שכנתו על ישראל, מדוע השתקה מלמנותם עד איר.

ונראה לבאר בהקדים את דברי המדרש (ילק"ש במדבר רמז תרפד), 'בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אמות העולם. אמרו, מה ראו ישראל להתקרב יותר משאר האמות, סתם פיהם הקב"ה, אמר להם, "הבו לה' משפחות עמים" (תהלים צו, ט), הביאו לי ספר יחוסין שלכם, כשם שבני מביאים. שנאמר, "ויתילדו על משפחתם" (במדבר א, יח). לכן מנאם בראש הספר הזה, אחר המצות (דהיינו בסמיכות למה שנאמר בסוף חמש ויקרא כו, לד) "אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני", ללמד, שלא זכו לטל את התורה, אלא בשביל הייחוסין שלהם.

עוד יש להקדים את דברי רבי יהונתן אייבשיץ בספרו 'תפארת יהונתן' (פר' נשא), שבאר את הטעם שישאל מתחכסים אחר האב, וכמו שנאמר

לצד ימינו של יעקב, רק שפל את ידיו והחליף ימין לכאן ושמאל לכאן.

וזה שאמר הכתוב (בראשית מח יד) 'שפל את ידיו פי מנשה הבכור', וצריך באור הנתינת טעם דאף על פי שהיה מנשה הבכור היה לו לומר וכפרוש רש"י, אלא שירצה להשמיענו דעל פן נהג כבוד במנשה לפי שהיה הבכור, והניחו על עמדו לעמד לצד ימינו אלא ששפל את ידיו.

וזה שאמר ועליו מטה מנשה, דאף על פי שהקדים אפרים בדרגות ולו משפט הקדימה, בכל זאת נהג הוא כבוד בשבט מנשה להיות הוא 'עליו' לראש ולפטרון לכבוד אחיו הגדול.

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם (ג ד)

ילקוט האורים

רבי משה אורי קעללער זצ"ל

מיתת נדב ואביהו בעבור שלא נשאו נשים

ויש לדקדק, דאמר 'וימת' לשון יחיד. ובספר שנות חיים (פר' שמיני) כתוב, דידוע מדברי חז"ל (תנחומא אחרי ו) לא מתו נדב ואביהוא אלא משום דלא נשאו נשים, וידוע (יבמות 30) דבלא אשה מקרי פלג גופא, אם כן שניהם כחד דמי.

וזהו שאמר וימת נדב ואביהוא, וכדי שלא תקשה מדוע כתיב 'וימת' לשון יחיד, על זה מתרץ הקרא ובנים לא היו להם, דלא נשאו נשים, אם כן הוי ליה שניהם כחד, ולכך כתיב 'וימת'.

ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים (ג יב)

מצמיח ישועות

רבי מעתוק מאזוז זצ"ל

שבט לוי הוא מעשר מעשרה שבטים

נראה לרמז בדברי הפסוק את המבאר במדרש (ב"ר ע, ז), 'בויתי אחד שאל את רבי מאיר, אמר לו, אין אתם אומרים יעקב אמתי, שנאמר "תתן אמת ליעקב" (מכילתא, ז, כ) ? אמר לו, הן. אמר לו, ולא כן אמר "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (בראשית כח, כב), אמר לו, הן, אמר לו, הפריש

לביית אבותיו הוא, הינו לפעמים צריך לחשב כי הוא הראש לביית אבות, והוא יכול להכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות.

ואתה הפקד את הלויים על משכן העדת ועל כל כליו ועל כל אשר לו (א י)

אוצר המכתבים

רבי יוסף משאש זצ"ל

העולה לגדלה מנסים אותו מן השמים

'בעל' הטורים הביא שנים במסורה, "הפקד את הלויים", "הפקד עליו רשע" (תהלים קט, ו). ובאר, 'וזה הוא שאמרנו, אין אדם נעשה שוטר (עולה לגדלה) מלמטה, אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה. [המקור לזה לא נמצא. אמנם כעין זה מובא בגמ' סנהדרין (קג:) לגרסת הרמ"ה, 'בין שנעשה אדם ראש מלמטה, נעשה רשע מלמעלה. וכן בפרוש המשניות לרמב"ם (אבות פ"א מ"ו), 'בין שנתמנה אדם מלמטה, נעשה רשע מלמעלה. וזהו "הפקד את הלויים" שנעשו שוטרים, "הפקד עליו רשע". ותמוה, וכי אפשר לומר על שבט לוי שאותם בחר ה' לשרתו ולעבד במשכן ובביית המקדש, שהם רשעים.

ונראה שפונת חז"ל לומר, שמי שנעשה שוטר, מעמידים אותו מן השמים בנפיון, ושולחים לו מלאך רשע או אדם רשע, שיונסה להכשילו בגאון או בהטלת אימה על הבריות. וכפי שפן משמע מהפסוק "הפקד עליו", הינו שממנים עליו, מלאך או אדם "רשע". ואם זכה, הריהו עומד בנפיון, ואינו נכשל. וכן היה גם אצל שבט לוי, שנסו אותם מן השמים, והם שהיו צדיקים גמורים, עמדו בנפיון. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ועליו מטה מנשה (ב כ)

זכרון סופרים

רבי אליעזר ישראל מרדכי סופר זצ"ל

הכבוד שנהג אפרים בשבט מנשה

פרש רש"י בתרגומו 'ודסמיכין עלוהי'. גם לעיל (פסוק ה) כתיב 'והחננים עליו', אבל בכאן שנה ונאמר 'ועליו'. ונראה לי שרמז בזה כי אפרים נהג כבוד במנשה באשר הוא הבכור, וכן מצינו ביעקב אבינו ע"ה שנהג כבוד במנשה הבכור, שאף על פי שנתן יד ימינו על ראש אפרים, בכל זאת נשאר מנשה במקומו

שלשה פעמים כמו שכתוב (איוב לג כט) 'פעמים ושלש עם גבר, וקל להבין והוא רמז נפלא.

ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לביית אבותיו הוא (א ד)

ידות אפרים

רבי אפרים פישל פלדמן זצ"ל

ענוה וגבוהות הלב לעבודת ה'

יש לפרש בדרך רמז על פי דברי חכמינו ז"ל (סנהדרין לו) שאמרו ח"ב אדם לומר בשבילי נברא העולם, וכמו שאיתא בשל"ה הקדוש ז"ל שישב האדם את עצמו לדרך שבמנון וכאלו הכל תלוי בו.

ובאמת תכלית ועקר כל העבודות הוא להיות שפל בעיני עצמו מכל אדם שבעולם, אף כבר פירשו בספרים הקדושים ששני הענינים הללו צריכים והמה משלבות והיו לאחדים בדרך, כי אם יהיה בעיניו איש הגורע מכל הנבראים, יסיתנו יצרו כשיבוא לגשת אל הקדש לעשות איזה מצוה או מעשה טוב, יאמר לו מי אתה ומה תפעל בעבודתך אם אינך בשלמות הראוי כראוי לחושבי שמו.

ולזה צריך עזות דקדשה להתגבר עליו, ויראה את עצמו כאלו חציו זכאי וחציו ח"ב, עשה מצוה אחת מכריע את עצמו וכל העולם לכף זכות (קידושין מ:), והשי"ת ב"ה מקבל תענוג אפלו מרשע גמור כי לא ידח ממנו נדח כתיב (שמואל ב' י"ד), ולזה אמרו ח"ב אדם לומר בשבילי נברא העולם, וישתדל לעשות מצות ומעשים טובים כפי הבנתו ושכלו הדף.

ואם להפך שייסיתנו יצרו וליפוט בעיניו המעשים טובים, אז יחשב באמת מה הוא נבזה וכמה פעמים מכעים אדוניו במעשיו, ואף גם זאת העשיה הוא מלא פניות וגאות, ומה מעשיו חשובים נגד העובדים עבודת השי"ת באמת בלתי לה' לבדו, וכן כל אדם לפום מה דמשער בלבו נגד הגדול ממנו, ומי יאמר זכיתי לבי, על כן אלו השני דברים נצמדים לאחדים, אחד באחד יגשו, והדברים מבארים בכמה ספרים הקדושים.

וזה רמז גם כן הפסוק שלפנינו ואתכם יהיו, אלו השני דברים יהיו תמיד אתכם במחשבתכם, אחד הוא איש איש למטה, הינו מכל איש שיראה יהיה הוא למטה ממנו ויהיה נכנע בפני כל, והשני איש ראש

למימר 'ולקחת את הלוי' לי תחת כל בכור בכני ישראל אני ה'.

ויש לומר דהנה הטעם שנטל השי"ת את העבודה מהבכורים ונתנה להלויים, מפני שהבכורים חטאו בעגל והלויים לא חטאו בעגל, והנה ענש להבכורים ושכר להלויים, ואמרו חז"ל (ב"ר ג' ו') שאין הקב"ה מיוחד שמו על הרעה.

ובזה יובן למה כתוב 'אני ה' אחר 'ולקחת את הלוי', שזה היה שכר להלויים והקב"ה מיוחד שמו על הטובה, אבל לא כתיב 'אני ה' אחר 'תחת כל בכור בכני ישראל' שזה הוא רעה וענש להבכורים דנטלה מהם העבודה.

שכטים, לזה אמר 'תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל', שיש ארבעה בכורות לארבע אמהות, ולכן 'והיו לי הלויים', רק שכט אחד ולא יותר. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ולקחת את הלוי לי אני ה' תחת כל בכור בכני ישראל (ג' מא)

בנין דוד

רבי דוד דב מייזלש זצ"ל

אין הקב"ה יחד שמו על נטילת העבודה מהבכורים

והקשו המפרשים אמאי לא כתיב 'אני ה' בסוף הפסוק, ונהה ליה

שכטו של לוי אחד מעשרה, למה לא הפריש אחד מעשרה לשנים שכטים אחרים. אמר לו, וכי שנים עשר הם והלא ארבעה עשר הם, 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי' (שם מח, ה). אמר לו, כל שכן אוסיפתא מיא אוסיף קמחא (פלומו, הוספת קשי על מה ששאלתי). אמר לו, אין אתה מודה לי שהן ארבע אמהות. אמר לו, הן. אמר לו, צא מהם ארבעה בכורות לארבע אמהות, הבכור קדש, ואין קדש מוציא קדש. אמר לו, אשריך ואשרי אמתך שאתה שרוי בתוכה.

וזהו שאמר הפסוק 'ואני הנה לקחתי את הלויים' מעשר מהשכטים, כפי שגדר יעקב, 'מתוך בני ישראל', הינו מתוך עשרה שכטים. ואם תשאל, והרי יש עוד שני

מעשי צדיקים

התמונה על עצמה, בקשו ממני שאחפש היום בית כנסת אחר ללמוד, הייתי אובד עצות לאן ללכת בשעה זו, ובלי תורה בררה עליתי לביתו של רבי איסר זלמן.

הרב קבל אותי במאור פנים, וכשאמרתי שבאתי במטרה לשוחח עמו בלמוד, הוא נענה ברצון ובשמחה והטה און לשמע מה בפי, על השלחן היתה מוכנה פרוסת לחם, דברי מריחה וכוס קפה, ועד היום איני סולח לעצמי מדוע לא המתנתי מספר דקות עד שהיה מסים לאכל.

קרוי לשעתים ארכה השיחה התורנית, כשהרב משיב על השאלות שהרציתי בפניו וסתר ובנה, קרוב לחצות היום חזרה הרבנית כשידיה עמוסות בסלים מקנה שערכה לכבוד החג, והתפללה לראות את הצלחת והכוס מנחים כמו שהניחתם בבקר.

היא שאלה את ראש הישיבה מדוע הוא לא טעם כלום מהבקר, ורבי איסר זלמן ענה בתמימות, 'הרי נכנס כאן בן תורה והוא בא לדבר אתי בלמוד, איך יכולתי להפסיק באמצע'.

תמהה הרבנית ושאלה, מה היה קורה אם היה אומר לבחור שימתין כמה דקות עד שיגמר לאכל, ואחר כך יקבל אותו בכבוד, ורבי איסר זלמן הרים קולו והקשה בפליאה, 'וכי אני פרופסור שצריכים להמתין לי'. (לב ישראל)

שנים מתלמידי החתם סופר שסברו כי הם יותר למדנים ממנו, ולכן לא הכניעו את עצמם אל הרב החדש.

כשהגיעו הדברים לאזני החתם סופר, הוא מהר לשגר להם מכתב בו כתב, 'הן אמנם שתורה ויראת שמים לא יכלתם הרבה ללמוד אצלי, אולם איך לכבד תלמידי חכמים ולהתבטל אליהם, דבר זה יכלתם ללמוד אצלי'. (ספרא דמלכא)

ספר הרב ישראל גרוסמן זצ"ל, כי בכל עת שהיה תלמיד ישיבה ואפלו משיבה קטנה, נכנס אל רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בעל האבן האול, הוא היה משוחח עמו בלמוד, ומחשיב אותו כאילו עומד בפניו תלמיד חכם בא בימים.

במקרה שהיה התלמיד מקשה קשה טובה או עלה בידו לתרץ תרוץ יפה, היה רבי איסר זלמן קופץ מרב שמחה ומביע התפעלות עצומה מהדברים הנפלאים, פעמים רבות זכיתי להכנס אליו ולשוחח עמו בסגיות הש"ס, והנה ספור נפלא שראיתי אצלו, ממנו אפשר להוכיח בגדל הענוה שלו.

היה זה בבקר של י"ג ניסן ערב בדיקת חמץ, נכנסתי לבית כנסת בירושלים כדי ללמוד, אך מיד נגש אלי הגבאי ובקש את סליחתי כשהוא מודיע לי שאחפש היום מקום אחר, כי עכשו עסוקים בגיוון המקום לכבוד פסח.

פניתי לבית כנסת אחר ולצערי שוב חזרה

ויזכר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר (א א)

במדבר (ב"ר א, ז), כל מי שאינו עושה עצמו הפקר במדבר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכן נאמר 'במדבר סיני'.

רבה היתה ענותנותו של החתם סופר זיע"א ושלפלות רוחו, רגיל היה להשפיל עצמו בפני כל אחד באשר הוא, ולא זו בלבד, אלא אף לא היה חש בלבו כבעל חשיבות כלל, המוני השואלים ששגרו אליו את שאלותיהם, פתחו את אגרותיהם בתארים מפלגים כראוי לכתב על גברא דמריה סייעיה, אף הוא מעולם לא קרא את התארים המפלגים הללו והיה מדלג עליהם.

ספר לימים בנו רבי שמעון סופר זצ"ל 'המכתב סופר', שפעם הקריא לפני החתם סופר מכתב ששלח אחד מגדולי הדור בו התחנן הכותב לפניו, 'ורני נא אדוני מאור הגולה ורבן של ישראל, יאיר עיני באור תורתו'.

כשישמע החתם סופר דברים אלו, זלגו עיניו דמעות, ובמר נפשו דבר אל בנו, 'איך נחשף מאור תורה, וכי אני אהיה מאור הגולה, איך נתמעטו לבות ישראל אם אני אהיה רבם, ירחם ה' אותנו מהרה ויוציאנו מאפלה לאורה, אז יגלה חרפתי, אז תדעו כי ערמה שכנתי, ערם מדעת, אין בי לא תורה ולא חכמה'.

כאשר נבחר רבי יהודה אסאד זצ"ל לכהן כאב"ד בסערדאהעלי, היו בעירו

בקשו את ברכת רבי חיים יעקב שיברך אותה בזווג הגון והוא ברך, אך הישועה עדין לא הגיעה.

יום אחד היא באה אל הרבי שיברך אותה שתקים את ביתה בקרוב, ואז פרצה בבכי ואמרה, "רבי, הבטחת כבר כל כך הרבה פעמים, פעת לא גלף מכאן עד שהרבי יבטיח שאמצא את הזווג הנכון".

שאל הרבי, "מה הנכם רוצים ממני, איך אני יכול להבטיח לכם, לברך אני יכול, להתפלל אני יכול, אבל לא להבטיח", והיא אמרה "הרי צדיק גזר והקב"ה מקיים, שהרבי יגזר וכן יהיה", אך הרבי שאל בפליאה, וכי אני צדיק.

משראה כי הרבי אינו מברך, הודיעה שהיא לא יוצאת מהבית, כשהיא ממררת בבכי על ישועתה המתממהת, משראה הרבי שלא יוכל לדחותה, הורה לה שתלך לבעל הבית שאצלו היא עובדת ותבקש חפשה לשבועים, אחר תסע לעיר מיאמי, ותתאכסן במלון וולדמן, שם בעזר ה' תמצא את זווגה הראוי.

כלם השתוממו לשמע את הדברים הברורים היוצאים מפי הרבי, אך היא עשתה כדבריו, נסעה למיאמי והתאכסנה במלון וולדמן, שם צפתה לישועתה.

באותו מלון התארח אותה עת בחור ירא שמים ומדקדק במצוות, שפל רגע פנוי היה לומד חק לישראל ומשניות, יהודים שהיו שם שדכו ביניהם, כעבר כמה שבועות נשאו והקימו בית נאמן בישראל, ונולד לה בנה היחיד.

לימים כשפגש הבעל את אחד מצאצאי הרבי, עמד ואמר לפי תמו, "דבר זה נפלא מבינתי להבין, מהיכן ידע הרבי שאני נמצא פעת במיאמי". (שלשלת קאמרנא)

כל יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן (א ב)

בימי הרה"ק רבי מרדכי מלעבאוויטש זיע"א יצא קול כי יצאה הגזרה לגיס את בחורי ישראל לצבא הגויים, ותלמידו רבי מאיר ממיר הגיע לפניו בשליחות אספת נכבדים ממניסק עם מכתב בנדון.

באותה שעה החזיק רבי מרדכי בידו ספר תהלים של רבו הרה"ק רבי שלמה מארלן זיע"א הי"ד, והוא התהלך זמן מה בחדרו אנה ואנה עד שלבסוף אמר,

החזיות ובגידו מטבע קטנה, והוא בקש לקנות בה י"ש, אך המוכר אמר שהמטבע הזה אינה שוה מאומה כי כבר פסלה אותה המלכות, אבל הוא מסכים לתן לו מעט י"ש בחנם.

האיש סרב לקבל בחנם ורצה רק לקנות במטבע שבגידו, והוא נכנס לחנות אחרת וגם שם לא רצו לקבל ממנו את המטבע, עד שהגיע לחנות שפתח רבי לייב, שם לקח רבי לייב את המטבע ואמר שהיא מטבע טובה, מזג לו י"ש עבודה, והציע לו להכנס לפנים מן המחצה הפרוסה ולשתות שם, האיש נענה לו ונכנס לפנים מהמחצה, ולא יצא.

משהבחין המלנה כי הקונה נעלם, התקשה להתאפק ושאל את רבי לייב לפשר הפליאה שראה עתה במו עיניו, אמר לו רבי לייב, "הלא התניתי עמך שלא תשאל על הדברים שלא תבין", אך האיש הפציר שיאמר לו את פשר הפלא הזה בלבד, והבטיח שמעתה לא יוסיף להתלוות אליו.

אז אמר לו רבי לייב, דע לך שזה האיש כבר איננו בעולם מזה זמן, הוא בא עכשו לעולם הזה מאחר ובכל שנות חייו לא זכה לתן מעולם צדקה, מלבד מטבע אחת קטנה שלא שוה מאומה.

כאשר דנו אותו בבית דין של מעלה, היה רבי לייב בין הדינים, הנדון טען שמטבע אחת הוא נתן לצדקה, אך בית דין של מעלה טענו שהיא אינה שוה מאומה, ופסקו שם שרק אם יסכימו בעולם התחתון שמטבע זו שוה כסף, יחשבוה לו לצדקה.

האיש ירד לעולם הזה ובקש לקנות י"ש במטבע הזה, אך המוכרים לא רצו לקבלה כי באמת היא אינה שוה כלום, לכן כשהציעו לו י"ש בחנם הוא סרב לקבל, כי הוא רצה שהמטבע הזה תתקבל כמטבע עוברת לסוחר, עד שהוא בא אלי וקבלתי את המטבע והסכמתי שהיא שוה כסף, אז היה לנשמה תקנה אחר שנתניתו בעולם הזה נחשבה לו לצדקה. (עבודת

עבודה)

למשפחתם לבית אבתם (א ב)

לאחד מחסידי הרה"ק רבי חיים יעקב מקאמרנא זיע"א בעל הפרי חיים, הייתה אחות מבגרת כבת ארבעים שלא מצאה את זווגה הנכון, כבר מספר פעמים

טאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם (א ב)

באחת הפעמים שנסע הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א מווארשא לעירה גור בעגלה עם בני פמליתו, הבחינו הנוסעים באדם המתהלך במלבושים מודרניים, כמנהג בני אשכנז באותם השנים.

כאשר הבחין האיש ברבי היושב בעגלה, הוא החל לרוץ אחריה כדי לתת שלום לרבי, והמשמש שראה את האיש הרץ, בקש מהבעל עגלה שיאט מעט ויאפשר לאותו אדם לפגוש את הרבי, אך לפליאתו הרבי התערב ואמר שישע במהירות, ולא יאט כלל.

משראה הרץ שהוא לא מצליח להשיג את העגלה הדוהרת, השליך מידו את מטרייתו, והחל לרוץ בשארית כוחותיו אחר העגלה, עד שהצליח להגיע אליה, הרבי רק הגיש לו את קצות אצבעותיו ולא נתן לו שלום פנהוג, ומיד העגלה המשיכה בדרךה.

משראה שהנוסעים בעגלה משתוממים על הדבר, אמר להם החדושי הרי"ם, בודאי תמהים אתם על שהיה נראה כמו אכזריות שלי כלפי האיש, דעו שלעתים אדם בא לעולם העליון למשפט, ושם נותנים לו רשות לרוץ אחרי הצדיק, כשהוא רץ אחריו ואינו מגיעו, זה התקון שלו על כך שבחיו לא שמע בקול התוכחה של הצדיק שהוכיחו. (מאיר עיני הגולה אות תקפח)

רגיל היה הרה"ק רבי לייב טרה"ם זיע"א לנסע ממקום למקום יחידי ללא מלנה, עוסק בענייניו הטמירים, פעם הפציר בו יהודי שירשהו ללוותו בנסיעותיו, ור' לייב הסכים לו בתנאי אחד, אם יבטיח שלא ישאל לפשר הדברים שיראה במחצתו אף אם יהיו מפלאים ותמוהים בעיניו, והאיש הבטיח לו.

נסעו רבי לייב ומלווהו החדש, והגיעו לרחוב באמצע השוק, במקום שבו עמדו חדרים קטנים מוכנים להשכרה כדי למכר בהם י"ש ושאר משקאות, רבי לייב רכש כמות של י"ש ושכר חדר קטן למכר בו, ובאמצע החדר פרס וילון כעין מחצה, כדי שהרוצה לשתות יכנס לפנים מן המחצה.

אחר זמן נכנס אחד מבאי השוק לאחת

החילים מצטוים לעבר לעמידת דם ולדגל את נשקם.

המפקד שלף את המכתב והחל לקרוא, הואיל והחיל בעל מספר פלוני שהוא יהודי, מתלונן כי לא נותנים לו אכל כשר ומכים אותו, אני נותן בזה פקדה שישפכו לו אכל כשר, אם אין אכל זה מצוי במחנה, מכרחים למצא עבורו מקום שבו נתן להשיג את האכל הדרוש לו.

גם אם לא ימצא מקום זה, חייבים לתן לו את הפסד הדרוש כדי שיוכל להסתדר ולקנות לעצמו את האכל הנצרך לו בכחות עצמו. מובן מאלי, כי לאחר הטקס גדל כבודו ויקרו של היהודי בעיני כל הקצינים.

את הספור הזה ספר היהודי מהרפת, ולא הבחין כלל בהקשר שיש בין ספורו זה לכך שהוא בקש כתבת של מסעדה כשרה באמסטרדם, אבל אני הבנתי מיד כי במסירת נפשו של אביו לאכל כשר, הוא זכה את בנו ונבלע בדמו טהרת נפש אביו, אף אם הוא לא כון כלל לשם מצוה, אלא שבשר טרפה היה לו לגעל נפש ותעוב, כאלו היה זה דבר טבעי. (סאל אביד ייגד)

הקרב את משה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו (ג 1)

באחד הימים נשאל **החזון איש** זצ"ל על ידי מקרבו, מדוע ראה לקרב ולהראות חבה לבחור פלוני מדלת העם, הנהוג בחציפות ואינו מצטין ביראת שמים, ואפלו הכי משיח עמו החזון איש בדברי תורה.

השיב החזון איש, על נערים כמותו אמרו חז"ל (נדרים פא.), 'הזהרו בבני עניים שמיהו תצא תורה', הוא מתיחס על התורה לפי שהוא בן לאב ולאם עניים, לפיכך עלי לנהג עמו ברכות ולרחמו.

נכון, לפי שעה נחות הוא בעיני עצמו אף שאינו נכנע מטבעו, לפיכך יתכן שיתחצף לפעמים, אבל התורה שהוא ילמד, תרומם קרנו גם בעיני עצמו עד שסופו יחדל ממנהגיו, זאת התורה שמלמדת לאדם כי הוא עקר ואפר, ובו בזמן היא מעודדת ומרוממת. (פאר הדור חלק ז)

מאכלים כשרים. הוא הסביר ברורות כי הוא אוכל כשר לא מפני שהוא יהודי דתי, אלא הוא אינו יכול לאכל טרפות מאחר ויש בהם זמה ולכלוך, ונפשו נגעלת מזה.

"אתה הלא יהודי דתי, נוסע לאמסטרדם, ולבטח יש לך כתבת של מקום כשר, ואני מבקשך לתת גם לי את הכתבת", רבי שלום נתן לו את הכתבת, והם המשיכו לשוחח על דא ועל הא.

לפתע התחיל לספר ואמר, "אני אמנם לא דתי, אבל אבי כן היה דתי, וספר מעשה שהיה אתו, על מסירות נפש של יהודי שלא להתגעל במאכלות אסורים ולאכל רק אכל כשר, אפלו כאשר שרת כחיל בצבאו של וילהלם, הקיסר האחרון של גרמניה.

"אבי היה חיל, והוא התעקש לאכל רק אכל כשר, לכן לא באו לפיו אלא לחם ומיני ירקות בלבד, מפקדו ראה שהוא נעשה כזה ונחלש מיום ליום, והזהיר אותו ואף אים כי אם ימשיך בעקשנותו ובסרובו, הוא יענש ואכן הוא ספג ענש מכות, אף עמד בעקשנותו, עד שיום אחד הכהו מפקדו בצורה אכזרית ביותר.

התישב החיל המכה ושלח מכתב ישירות לקיסר, "הנני חיל ומשרת בצבא הקיסר, ואני יהודי השומר על כללי כשרות לפי ההלכה היהודית, ולא די שלא נותנים לי אכל כשר, אלא עוד מפים אותי מכות אכזריות רק בגלל שאני מסרב לאכל מהאכל הלא כשר".

עברו שבועים ימים, והנה מקריזים במחנה הצבאי על מסדר לכל החילים העומד להתקיים תוך זמן מועט, מיד רצו החילים עם כלי נשקם בידיהם ומהרו להסתדר בשורות, על פי הסדר הצבאי המדקדק.

המפקד הגיע והודיע כי הגיע מכתב מהקיסר, אותו הוא יקרא עוד מעט בפני כל החילים, אחר קרא בשמו של היהודי ופקד עליו לפסע קדימה שלש פסיעות מתוך השורה שבה הוא נמצא, לעבר רחבת המסדר.

לבו של אבי החל לרעד ולהלם בחזקה, ואחר שמלא את הפקדה ופסע שלושה צעדים קדימה, הודיע המפקד כי עומדים לקרא את מכתב הקיסר, ולכבוד זה כל

אמר לבאי האספה שאם יקבלו על עצמם לפעל בליטא שיקדימו לקבל שבת שעתים לפני הזמן, אני מקבל עלי לבטל כל הגזרות מישראל (תורת אבות)

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (ב 1)

כאשר יסד רבי מאיר שפיירא מלובלין זצ"ל את רעיון הדף היומי, הוא נשא דברים נלהבים אודות חשיבות למוד התורה ובתוף דבריו אמר, בתורה נאמר 'איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד'.

בני ישראל באים מעדות שונות ומנהגים שונים איש על מחנהו ואיש על דגלו, מה מקשר כל יהודי ויהודי, מה המשותף ליהודי הבא מאמריקה וליהודי הבא ממרוקו, דבר אחד מאחד את כלם, 'סביב לאהל מועד יחנו'.

כאשר יהודי נוטל לידיו את הגמרא, הוא לומד לדעת שהמשנה חברה בירושלים, הגמרא חברה בבבל, רש"י כתב את פרושו בצרפת, תוספות חברו באשכנז, הר"ף נכתב במרוקו, והרמב"ם כתב את חבורו בספרד, התורה היא המאחדת את כלם. (הגדה של פסח - אור המאיר)

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל (ב 1)

שח רבי שלום שבדון זצ"ל, בהיותי בפעם הראשונה בבקור באירופה, הזדמן לי לנסע ברכבת מאנטוורפן לאמסטרדם ולפתע שמעתי דבור בעברית, לא רחוק ממני ישב אדם עם רעמת שער גדולה, וכשהבין שאני מסתכל בו, קם והתישב לדי ואמר לי "שלום".

כששמעתי את המלה "שלום" נכנסה שמחה בלבי, וכאשר התישב לדי, התנצל שהוא אינו מדבר עברית טובה, אמנם כבר בקר ב"פלשתינה", כפי שהתבטא, פעם או פעמים, אבל השפה העברית אינה שגורה על פיו ועל כן הוא דבר אלי גרמנית.

הוא ספר שהוא ציר וכי יש לו גלריה של תמונות מעשה ידי באמסטרדם, הוא אינו יהודי דתי, אבל הוא אוכל רק

פרשת במדבר

דבר טוב מגיע בקושי

אותו יהודי תמים, עני ואביון, שהגיע להתארח באכסניה הקטנה שהייתה על אם הדרך, לא ידע עד כמה עליו להיזהר בלשונו ולא לדבר דיבורים מיותרים, כאלה שאין אוזניים זרות צריכות לשמוע אותם. הוא דיבר שלא לצורך, וכפסע היה בינו לבין נזק חמור ביותר.

את הדרך הארוכה מרימינוב לאפטא עשה היהודי רגלית, מהסיבה הפשוטה והיחידה, שאפילו דמי נסיעה לא היו לו. האיש לא התלונן וכמעט שלא נאנח על קושי הדרך, אם מפני שמורגל היה בסבל ובקושי - פועל דחק היה למחיתו ותמיד עבד קשה מבוקר ועד ערב - ואם מפני שהיה משוכנע כי ישועתו קרובה לבוא, עד שרגליו נעשו קלות ללכת לאפטא.

היו אלו ימי הקיץ החמים. השמש קפחה על ראשו, אך הוא התקדם בדרכו הארוכה. בידו האחת החזיק מקל הליכה ועל גבו נשא תרמיל, בו היו מעט מטלטליו. בכיסו הפנימי החזיק האיש את המכתב היקר שהופקד בידו מהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זיע"א אל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א. בתרמיל היה גם מעט צידה לדרך שלקח עימו: צנימים יבשים ומעט ירקות בסיסיים, מהם אכל במשורה כאשר תקף אותו רעבוננו.

כשהיה העני עובר סמוך לעיירות יהודיות, היה תמיד נכנס אליהן למנוחה ולהתרעננות. בראש ובראשונה היה נכנס לבית הכנסת כדי להתפלל בציבור, ולאחר מכן גם היה מבקש מאנשים טובי לב שיזאילו לתת לו מעט מאכל ומשקה כדי להשיב את נפשו. את שנת הלילה היה העני עושה ב'הכנסת אורחים' המקומית או על ספסל נוקשה בעזרת הנשים שליד בית הכנסת.

לעתים, וגם זאת מחוסר ברירה, היה העני מתדפק על דלתות אכסניות יהודיות שהיו על אם הדרך ומבקש מקום ללון או ארוחה מבושלת. האיש היה מקדים ואומר את האמת: "דעו שאין לי כסף לשלם עבור האירוח, האוכל והשינה". אך רוב בעלי האכסניות היו בעלי לב רחום וחנון, וכשנתבקשו נתנו בעין טובה. כמעט תמיד הוזמן היהודי להיכנס אל האכסניה, ובעל האכסניה היה מכין לו מקום שינה בפאתי הבית, ואף נותן לו ארוחה טובה.

היה זה באחת הפעמים שהעני מצא את עצמו בתוך אכסניה יהודית, ובעל האכסניה האיר לו פנים עד מאוד. תחילה ערך לפניו שולחן והגיש לו נזיד ירקות מעלה ניחוח

עם פרוסות של לחם שחור, ולאחר מכן הראה לו חדר צדדי, שם הייתה מיטה מוצעת עבורו. בעל האכסניה אמר לו בנדיבות לב: "מוזמן אתה להישאר כאן יום או יומיים. מפניך הצרבות בשמש נראה כי זמן רב אתה מהלך בדרך, וכנראה עוד דרך ארוכה. הנה לך אפשרות לנוח מעט, וגם למחר אתן לך ארוחה להשיב את נפשך."

העני הודה לבעל האכסניה בהתרגשות רבה. היחס הלבבי אותו קיבל רומם את רוחו, והוא קיבל את ההצעה בשתי ידיים. אדהכי והכי, כטוב ליבו עליו, הוא פתח בשיחה עם צמד אורחים שאף הם היו באכסניה, ודיבר איתם על דא ועל הא. שני האורחים הציגו את עצמם כסוחרים הנוסעים אל היריד המתקיים באחת הערים הסמוכות, והתעניינו לדעת מה טיבו של האיש המשוחח איתם, מהיכן הוא בא ולהיכן הוא נוסע.

אולי הייתה זו העייפות, אולי הייתה זו התמימות המושרשת בו, והאיש שלא ידע כי האנשים שלפניו הם ריקים ופוחזים, חדלי אישים המסוגלים לשלוח ידם ברכוש אחרים, החל לספר להם על הנסיבות שהביאו אותו למסעו הארוך אל אפטא.

דעו לכם, פתח האיש וסיפר, ששליח מיוחד אנכי מהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב אל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא, ובידי מכתב מיוחד שנצטוויתי להעביר אליו. אל תשאלוני מה כתוב במכתב, לפי שאינני יודע. המכתב סגור במעטפה וההוראה שקיבלתי הייתה שלא לפתוח את המעטפה ולא להציץ במכתב. המכתב הוא בעצם כתב ידו של הרה"ק מרימינוב, שכן בעיני ראיתי אותו, כותב את המכתב, מקפל, ומכניסו למעטפה, אולם אין לי שמץ של מושג מה נאמר בו.

סקרנות צמד הפוחזים התעוררה כששמעו על אותו מכתב מסתורי והם החלו לדובב את האיש שיספר להם את הנסיבות בהן המכתב הגיע לידו. הם לא נאלצו לבקשו פעמים רבות על כך, שכן האיש לא התבייש לומר להם את האמת: "איש עני ואביון אנכי. בימים כתיקונם אני מוצא את פרנסתי בעבודה קשה, אך היא כמעט ואינה מצליחה לפרנס את משפחתי ברוכת הילדים.

בתקופה האחרונה מצאתי את עצמי מתמודד עם בעיה קשה אותה לא הכרתי בעבר: שתי בנותיי הגדולות הגיעו לפרקן,

אך אין לי פרוטה לפרוטה לתת להן עבור נדונייתן הראויה ולהלבישן בגדי כבוד כמנהג בעלי בתים חשובים. השדכנים שהגיעו אלי ובפיהם הצעות מכובדות דרשו ממני לדעת מה הם הסכומים שיכול אני להתחייב עבור חתנים טובים, תלמידי חכמים ויראי שמים, והם נחרדו לשמוע ממני שאפילו דמי שדכנות אין לי לתת להם.

לאחר שהשדכנים הבהירו לי כי בלי סכום כסף הגון הם לא יוסיפו להציע לי הצעות, עליתי אל הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב ושטחתי בפניו את מצוקתי האיומה שאינה נותנת מנוח לי ולבני משפחתי. אמרתי להרה"ק מרימינוב כי תמיד הייתי מסתפק במועט ושמח בחלקי, אלא שעכשיו הגיעו מים עד נפש ואיני יכול לראות את בנותיי בצערן, יושבות בביתי עד שילבין שיער ראשן.

כיוון שכך, הוציא הרבי קולמוס וקסט דיו, ואמר לי: הנה אתן לך מכתב כתוב וחתום על ידי, סע אל העיר אפטא ותן את המכתב אל הרה"ק מאפטא. שים לב, הזהיר אותי הרבי, אל לך לעיין במכתב ולהביט בו, וביותר עליך להיזהר שמכתב זה לא יאבד מידך. את המכתב תניח בכיסך, ואל תוציאו מידך כלל. הוא אמר להגיע אך ורק לידי הרה"ק מאפטא."

היהודי התמים סיים את סיפורו ואמר: "אין לי מושג מה כתוב במכתבו של הרבי, אולם כנראה יש לך קשר עם בקשתי מהרבי. שמא, הרה"ק היהודי בקול, "יש להרה"ק מאפטא הצעת שידוך טובה עבור בנותיי, או שמא הוא יוכל לסייע בידי למצוא פרנסה טובה."

בעוד שהיהודי התמים לא ידע מה כתוב במכתבו של הרה"ק מרימינוב, הרי שאותם פוחזים הבינו וידעו היטב. הרה"ק מאפטא, האוהב ישראל הנודע בצדקת פזרונו, אביהם של עניים וקשי יום, היה עושה לילות כימים עבור צרכי עמך ישראל המרובים שהגיעו אל שולחנו.

הפוחזים הבינו היטב שמדובר כאן במכתב המלצה רב ערך. במכתב זה בוודאי מבקש הרה"ק מרימינוב מאת הרה"ק מאפטא שייחלץ לעזרתו ולטובתו של מוסר המכתב, שביודעו ומכירו שהוא איש נצרך, וייתן לו סכום כסף הגון עבור נישואי בנותיו.

הפוחזים מיהרו לסיים את השיחה והחלו לטכס עצה ביניהם כיצד יוכלו להעביר את מכתב ההמלצה לחזקתם. ידעו הפוחזים כי

מכתב זה שווה מאות ואולי אלפי רובלים, שהרי הרה"ק מאפטא בוודאי ייעתר לבקשת הרה"ק מרימינוב וייתן סכום כסף ענק, כזה המספיק לנישואי שתי בנות, למי שיציג בפניו את המכתב. מוטב אפוא, חשבו הפוחזים, שהם יעלימו מידי העני את המכתב, והם אלה שיגשו עימו אל הרה"ק מאפטא. כך כל הכסף הרב יגיע לידיהם.

בשעות הקטנות של הלילה נכנסו הפוחזים אל חדרו של העני שנם את שנתו בנחת ובשלווה, פשפשו בבגדיו ועד מהרה מצאו את המכתב. תוך שעה קלה הם כבר לא היו בתחומה של האכסניה. השניים עלו על עגלה ונסעו במהירות לאפטא, להתחזות בפני הצדיק כאילו לטובת אחד מהם נכתבה המלצה זו. הם ידעו כי לעני יארכו עוד כמה ימים עד שיגיע לאפטא, שהרי הוא משתרך לאיטו וצועד רגלית בדרכים הארוכות. הם לעומתו כבר יהיו שם בעוד כמה שעות, ואדהכי והכי, הכסף כבר יהיה בידם והם יוכלו להיעלם מהמקום.

הפוחז שעמד בפני הרה"ק האוהב ישראל מאפטא עשה את ההצגה בשלימות. הוא הציג את עצמו בדיוק עם כל הפרטים ששמע מהעני באכסניה, סיפר לרבי כי בביתו בנות מבוגרות והוא היה אצל הרה"ק מרימינוב שנתן בידו את המכתב כדי למוסרו ביד הרבי. האוהב ישראל עיין היטב במכתב, וכדרכו בקודש נרתם על אתר להשיג עבור העני את הסכום הדרוש לנישואי בנותיו.

האוהב ישראל נתן את המכתב בידי גבאו, איש חשוב ונכבד, וביקשו ללכת למעונם של כמה עשירים מקומיים, אנשים נדיבי לב, ולהתרים אותם עבור המצוה החשובה. הראה להם, אמר הרבי לגבאו, את מכתבו המיוחד של הרה"ק מרימינוב, כדי שיידעו את חשיבות העניין ויפזרו מממנום בעין יפה.

בעוד שהאוהב ישראל חשב כי זמן רב יארך לגבאי עד שיצליח לקבץ את הכסף הנדרש, הרי שלמרבה הפלא, לאחר שעות ספורות, חזר הגבאי לרבי והודיעו בשמחה עצומה: "רבי, חפץ השם בידי הצליח! עלה בידי לקבץ את כל סכום הכסף המבוקש בתוך זמן קצר מאוד! נדיבי העם הפעם מיהרו לתרום לי, במידה טובה ומרובה! עשיתי ככל אשר נצטוויתי, והנה צרור הכסף."

האוהב ישראל התהרהר מאוד. הושיט את ידו, לקח את הכסף מהגבאי, והטמינו במגירת שולחנו. בשרעפי קודשו התפלא האוהב ישראל על השינוי המובהק שהיה הפעם מכל שאר הפעמים שבהן נשלח הגבאי לאסוף כסף לצדקה. שבעוד שתמיד מהססים

העשירים לתרום, וגם תרומתם ניתנת בקמצנות יחסית, הנה הפעם עלה בידו לגייס את הסכום בזמן כה קצר, ללא כל עיכובים.

המושכל הראשון שעלה בדעתו של האוהב ישראל הוא שיש כאן דבר האומר דרשני: הלא ידוע שלכל דבר טוב יש הפרעות והסתרות, כל דבר טוב מגיע בקושי רב, ותמיד יש לגבאי הצדקה להסתובב זמן רב ולהתדפק על דלתות העשירים עד שמשימתו עולה בידו, והנה כאן הצליח הגבאי להשיג את מלוא הסכום בזמן כה קצר.

העדר הקשיים וההפרעות, הרהר הרבי, הרי זה אות ברור וסימן מובהק שהכסף לא נאסף עבור המטרה שנועדה לו, צדקה וחסד, כי אם למטרה שאינה כשרה, וזו היא הסיבה שהכל הגיע בקלות יתירה. אם כך, עלי להמתין עם הכסף עד שהדברים יתבהרו.

הפוחז שראה את הגבאי מסיים את איסוף הכספים ומביא אותם אל האוהב ישראל, מיהר לבוא גם הוא ולבקש מהרבי את הכסף שאסף עבורו. הוא שוב עטה על עצמו את מסכת העני והאביון, וביקש מהרבי שיעביר לו את הכסף, כי ממחר הוא לשוב לביתו. להפתעתו הגדולה הוא שמע מהרבי שאין באפשרותו עדיין לתת את הכסף, שכן קבלה היא בידו שלפני כל מעשה ופעולה יש לו להמתין ליישוב הדעת ולא להיבהל ולעשות דברים בחיפזון. הפוחז שלא ידע את נפשו לנוכח העיכוב הבלתי צפוי, ניסה לשאול את הרבי: "אימתי אכן יהיה לרבי את יישוב הדעת ואוכל לקבל את הכסף?" אולם האוהב ישראל השיבו, שזהו מהדברים שאין לדעתם מראש: "יתכן שזה ייקח יום או יומיים אך גם יתכן שנצטרך להמתין שבוע שלם."

היהודי התמים שכלל לא ידע שהמכתב נעלם ממנו, עשה את דרכו בעצלתיים לאפטא, וכשהגיע סוף כל סוף לעיר, סמוך ובטוח שהמכתב מונח בכיסו, נכנס אל חדרו של האוהב ישראל, והחל לומר לרבי כי הנה יש בידו מכתב שאותו שלח הרה"ק מרימינוב. האיש הושיט את ידו אל תוך כיסו כדי לשלוף את המכתב, אך, שוד ושבר, הוא לא הצליח למצוא אותו.

כשהבין האיש שהמכתב היקר נעלם ואיננו, הוא החל לבכות בקול: "רבי, כמה גדולה היא הבושה שלא הצלחתי למלא את שליחותו של הרה"ק מרימינוב, ועתה אבדו כל סיכויי. שתי בנות מבוגרות יש לי בביתי וחשבתי כי ישועתי קרובה לבוא, אולם בטיפשותי איבדתי מה שנתנו לי, וכך איבדתי את סיכויי לחתנם."

חיך האוהב ישראל לשמע דברי היהודי האומלל, שניכרים היו בו דברי אמת, ואמר

לו: "נתנו דעתך והיה אך שמח! הסר דאגה מליבך כי כל הכסף שאותו אתה מבקש לקבל - כבר מוכן אצלי עבורך." האוהב ישראל שלף מהמגירה את המכתב ואת צרור הכסף שאסף הגבאי ואמר ליהודי: "המכתב של הרה"ק מרימינוב כבר הגיע לידי, וכל הכסף עבורך כבר נאסף!"

להשתוממותו של האיש סיפר לו האוהב ישראל את שאירע: על אותו אדם שהגיע אליו ומכתב ההמלצה בידו, ועל כך שהגבאי סיים את איסוף הכספים בהצלחה רבתית בתוך זמן מועט. "דבר זה עורר את חשדי, כיוון שקבלה בידיו שכל דבר טוב מגיע בקושי, ואיך ייתכן שצדקה חשובה ומובחרת שכזאת תבוא בקלות?! הבנתי אפוא כי דבר מה אינו כשורה כאן, והמתנתי עד שהדברים יתבהרו ומהשמים יאירו את עיניי."

"עתה שהגעת, ואתה הוא בעל המכתב האמיתי, הרי לך צרור הכסף, וסע בשלום להשיא את בנותיך כמנהג בעלי בתים חשובים, ויהא מוסר השכל זה תמיד בידך: אל תתייאש בראותך קשיים והפרעות, כי אדרבה, דווקא אלו הם המסמלים כי בדבר טוב עסקינן."

על הפסוק (במדבר ג' לט): **כָּל פְּקוּדֵי הָלוֹיִם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי ה' לַמִּשְׁפָּחָתָם כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁנִיִּם וְעֲשָׂרִים אֶלְפֵי,** כותב רבינו הרמב"ן (שם פסוק יד): "הנה לא היו שבט הלוויים כשאר השבטים, כי מבן חדש ומעלה לא היו רק עשרים ושנים אלף, ומבן שלשים שנה כולם שמונת אלפים (במדבר ד' מח), והנה לא יגיעו מבן עשרים שנה ומעלה לחצי שבט מישראל הפחות שבכולם, ועדיין לא נשאו הארון שתהיה הקדושה מכלה בהם, וזה תמיה איך לא יהיו עבדיו וחסידי ברוכי ה' כשאר כל העם."

ואני חושב, שזה חיזוק למה שאמרו רבותינו (תנחומא וארא ו') כי שבטו של לוי לא היו בשעבוד מלאכת מצרים ובעבודת פרך. והנה ישראל, אשר מררו המצריים את חייהם בעבודה קשה כדי למעטם, היה הקב"ה מרבה אותם כנגד גזרת מצרים כמו שאמר (שמות א' יב) 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ', וכאשר נאמר עוד בגזרת 'אם בן הוא והמתן אותו' 'וירב העם ויעצמו מאד' (שם פסוק כ), כי היה הקב"ה אומר נראה דבר מי יקום ממני או מהם, אבל שבט לוי היו פרים ורבים כדרך כל הארץ ולא עלו למעלה כשאר השבטים."

ושמא יש לומר שכשם שכל דבר טוב מגיע בקושי, כך היה גם אצל שבט לוי, המובחר בשבטי ישראל, הם עבדיו וחסידי של השי"ת, שריבויים בא להם בקושי, ולכן לא עלה בידם להגיע לריבוי של שאר השבטים.

מילין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חז-תא

חֲדָתָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עיקר התכלית עמל ויגיעה בתורה

אחריו, כך גם הדיבור והמחשבה הראשונים שבבוקר מושכים אחריהם את כל הדיבורים והמחשבות של אותו היום, ולכן יראה האדם לקדש את ראשית מחשבותיו ודיבוריו, ועל ידי כן יוכל בנקל לקדש את כל שאר היום.

על פי זה פירש **הבית אברהם** (שבועות ד"ה ויהי) את הפסוק (שמות יט ז') 'בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים', אם מיד בבוקר יקבל על עצמו מלכות שמים בקולות וברקים, על ידי זה תיקבע בליבו אמונה טהורה ויראת שמים על כל היום.

עוד כתב **החיד"א בעבודת הקודש** (מורה באצבע אות סג) שנכון שלא לדבר בענייניו מעת אשר יקום, ויהיה דיבורו הראשון לברך קונו, וכל שכן שהוא גדר שלא ימשך בדברים עם בני ביתו ומשרתיו קודם שיברך ויתפלל.

בקומו ממיתו ככה יהיה אצלו כל היום, ועל ידי **תרימו תרומה** תהיה שארית היום מקודשת כמו תבואה אחרי שהפרישו ממנה תרומות ומעשרות.

כל היום נמשך אחר מחשבה דיבור ומעשה הראשונים ביום

לפיכך עמדו רבותינו הקדושים ועוררו אותנו שוב ושוב לקדש את ראשית היום כפי שכתב **באגרא דפרקא** (אות רה) בשם תלמידי **הבעל שם טוב ע"ה** להזהר בעומדו ממיתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשונה לה' יתברך בתורה ובמצוות, ועל ידי זה יהיו נגררים כל המחשבה והדיבור והמעשה של כל היום לעבודת ה'. וכן איתא **מהמגיד ממעזריטש ע"ה** שלעולם הדיבור והמחשבה הראשונים הם העיקר, וכמו האח הבכור שכל אחיו נמשכים

וְיִהְיֶה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיטְ הַבִּקֹּר וְיִהְיֶה קֶלֶת וּבִרְקִים וְעֵנָן כְּבֹד עַל הָהָר וְקֵל שֶׁפָּר חֶזֶק מְאֹד וַיִּחַרְד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמִחְנֶה (שמות יט טז).

כפי מה שהאדם מקדש את ראשית היום בעבודת ה' כך זוכה להתקדש בעבודת כל אותו היום, וכך דרש **במאור ושמש** (ד"ה וידבר): **בבואכם אל הארץ** מיד כשבאה הנשמה לעולם הזה בקומו ממיתו, אזי **ראשית עריסותיכם** תיכף בתחילה כשתעמדו ממיתו, חלה לשון תפילה, שתהיה ראשית עבודתכם בתפילה לה'. וכך היה מפרש **הרה"ק רבי זושא מאניפולי ע"ה**, **בבואכם אל הארץ** מיד כשבאה הנשמה לעולם הזה בקומו ממיתו, **ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה לה'**, עריסה לשון מיטה, שמיד כאשר תקומו מהמיטה **תרימו תרומה** להפריש את עצמכם לשם ה', במחשבה דיבור ובמעשה, וכמו שיקבל עליו האדם מיד

מילתא דפליאה

במתן תורה כלתה נפשנו להידבק באור פני מלך

שמביאים תענוג, ובואי בְּשָׂמִים אלו הינם משורש התענוג שמילא את כל חלל העולם, וראו את המראה הגדול והבהיר של 'יורד ה' על הר סיני' (שמות יט כ) שהרכין הקב"ה שכינתו וירד על הר סיני ופתח להם כל שבעת הרקיעים וראו שהוא יחיד, מרוב תשוקה ועריבות לא יכלו לעמוד ברשפי אש שלהבתיה ופרחה נשמתן בדביקות, אך הקב"ה החייה אותם והניחם בחיים כדי שיהיה המשך להתגלות זו לבניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות.

[וראה עוד במאור ושמש (שבועות ד"ה ואמר רבי יהושע בן לוי ה-א') שהרכיב באר היטב השני מאמרים של ר' יהושע בן לוי הנ"ל, אשר מאמר הראשון הוא פירוש למאמר השני וכו', כי במאמר הראשון אמר שנתמלא העולם כולו בשמים, ולא נתבאר לנו מה הם הבשמים ולאיה צורך היה. על זה אמר מאמר השני שעל כל דיבור ודיבור יצאה נשמתם רצונם, לגודל התשוקה והתלהבותם לדבק בשורשם ולא חפצו עוד לשוב לעולם הזה מחמת גודל העריבות שהשיגו והרגישו אור קדושתו יתברך שמו, והוריד הקדוש ברוך הוא טל של תחיה רצה לומר, כאשר אומר במאמר ראשון שנתמלא העולם כולו בשמים, רצה לומר העריבות וקדושה העליונה מהעולם היותר עליון, אשר שם אין שום השגה רק כמאן דאריח ריחא, הוריד קדושה גם לעולם הזה וכאמור, למען יחשקו לשוב לעולם הזה].

אמרו חז"ל (שבת פח:): ואמר רבי יהושע בן לוי, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתו של ישראל, שנאמר (ש"ה) 'נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתו דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. ולכאורה הדברים צריכים ביאור, האם אכן רצה הקב"ה שימותו, הרי הוריד עליהם טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, אם כן מלכתחילה מדוע פרחו נשמתם.

ועוד קשה בדברי בני ישראל לפני משה רבינו ע"ה (שמות כ טז) 'ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות'. והקשו צדיקים הרי נשמתו יצאה בדביקות עצומה וגעלה נפשם את בשרם, אם כן מה להם לבני ישראל לחשוש 'פן נמות' וכי יש לך תענוג גדול מזה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו למות מחמת דביקות וכיסופין לה' יתברך.

אולם ביארו הצדיקים, כי אכן במעמד הר סיני ראו בני ישראל את המראה הנפלא מאורו יתברך, והגיעו למעלת המלאכים כדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם' שמדבר על עת מתן תורה (ע"ז ה.), ולא זו בלבד, אלא עוד התעלו והגיעו לדרגה גבוהה יותר ממלאכי השרת. וכשהרגישו כי נתמלא כל העולם בְּשָׂמִים

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הטעם שבני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

על הארץ ויעלה מדרגה אחרי מדרגה עד שיגיע השמימה.

המדלג שלא כסדר בעבודתו גורם להגביר היצר כנגדו

עוד זאת אמרו והזהירו רבותינו הקדושים, כי המתעלה שלא לפי דרגתו גורם להגביר את היצר נגדו, כי הנה כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה נב.), ואם מתעלה בבת אחת גורם לכך שגם היצר הרע יתגבר מאוד כנגדו, וכמעט שלא יהיה ביכולתו לעמוד כנגד יצרו, אכן החכם עיניו בראשו שתהיה עבודתו מעט מעט ובהדרגה, ועל ידי זה ירגיל עצמו להתגבר כנגד יצרו ולא יבוא לידי מכשול. וזהו שהצטוו לאחר מתן תורה (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', שלא יעלו כמה מעלות בבת אחת, כדי שלא יבוא לידי נפילה ובזיון כמו שמסיים הכתוב 'אשר לא תגלה ערותך עליו'.

וזהו שמצינו שהיו בני אדם שזכו ברגע אחד לחיי העולם הבא, והיה רבי בוכה ואומר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים. וענין בכייתו של רבי תמוה, אם יש קונה עולמו בשעה אחת בכייה זו למה. אך כיון שעיקר העלייה בעבודת ה' צריכה להיות לפי הסדר מדרגה אחר מדרגה, ולא באופן זה שאמנם קנה עולמו אך היה זה בשעה אחת ובקפיצה אחת.

בפסוק זה נרמז אזהרה לעובד ה'

היה הרה"ק החתם סופר ע"ה מבאר, כי פסוק זה בא לרמוז לכל הבא בשערי עבודת ה' ועז חפצו להתעלות בעילוי אחר עילוי בעבודתו את בוראו, עליו לדעת דברי התורה ולא יבוא לראות כבלע את הקודש שלא יבוא לבלוע הקדושה בפעם אחת שלא בהדרגה, כי על ידי זה ח"ו ומתו כמו שאמרו חז"ל (ברכות מג:) פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. אלא על האדם מוטל להכיר את מקומו ודרגתו וכשיתקן וישלים דרגתו יוכל להעפיל לדרגה גבוהה הימנה, וכך כתב בחובות הלבבות (שער אהבת ה' פ"ז), צריך להיזהר לקנות מידות טובות לאט ובמתניות, כדי שיתרגל להתנהג בהם, ויזהר שלא להרבות בעבודתו יותר מיכולתו כדי שלא יאבד מה שכבר יש לו, כי ריבוי השמן בנר הוא סיבה להיחלשות האור.

להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקופץ בו נפשו.

משל שתהיה העבודה בהדרגה

צא ולמד גם מה שכתב בספר עקידת יצחק (שער צב) שאין נדרש מהאדם להגיע בבת אחת אל השלימות, אלא מעט מעט יעלה עד לראש המדרגות, והמשיל משל למלך שציוה על עבדו לטפס לראש מגדל גבוה, והיה המגדל סגור מכל עבריו ואין דרך לטפס לראשו, התיירא העבד כיצד יעלה בידו להגיע לראש המגדל הגבוה, אמר לו חכם אחד, בודאי אין ביכולת בן אדם להגיע בבת אחת לראש המגדל, אבל העצה לכך היא לעלות ולטפס מעט מעט, ויעשה לו סולמות שיקרבוהו בדרך אל הגג, וכך יוסיף ויטפס עד שיצליח להגיע לראש המגדל. כן הוא גם בעבודת ה' בודאי שאי אפשר לשום אדם להגיע בבת אחת אל השלימות בעבודת ה', והדרך הנכונה היא להתחיל כפי יכולתו ולהוסיף להתעלות מעט מעט עד שיגיע אל השלימות.

יציאת מצרים שלא בהדרגה

ואף שביציאת מצרים זכו בני ישראל להתעלות למעלה ממדרגתם בבת אחת שלא בהדרגה, והיה בזה שינוי סדרי העולם שהאירו להם אורות מופלאים שלא לפי הכנתם, ואפילו שהיו ממש בדיוטא התחתונה והיו ערומים מן המצוות זכו להגיע למדרגות עליונות עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, מכל מקום ירדו אחר כך ממעלתם, והיו צריכים לעמול במשך מ"ט ימי הספירה לחזור ולהגיע למדרגה זו בכוח מעשיהם.

מצות הגבלה כהכנה למתן תורה

ובדרך זו היתה ההכנה למתן תורה, שהצטוו בני ישראל להגביל עצמם לבלתי יתקרבו לפנים ממחיצתם, וזהו שנאמר להם (שמות יט יב) 'השמרו לכם עלות בהר', שתהיה העליה בהר ה' קימעה קימעה ולא בדרך דילוג וקפיצה, וכמו שהצטוו מיד אחרי מתן תורה 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' (שם כ כג), וגם 'סיני' בגימטריא 'סלם', לרמוז שתהיה עבודת ה' כעליה בסולם מדרגה אחרי מדרגה, בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כח יב), ולא ידלג בבת אחת לראש המדרגות, אלא יקבע סולם

וזאת עשו להם וחי ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו וישמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו. ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו (ד יט-כ). כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

גם בני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות, אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה.

מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שיסתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו

בשמירת העיניים תלוי צלם הפנים

לו מראש השנה' (ביצה טז), והשתדלותו אינה מעלה ומורידה כהוא זה. וידע נאמנה, כי אף אם נדרש להתגלגל בדרכים הכל כדאי כדי שלא יהיה קטרוג ח"ו, ולכן יעשה זאת רק בדרך המותרת, וככל שמשתנים פניו אות וסימן הוא כי בביתו יתמלא שובע רב בשפע והרחבה.

כשנוהג כעני ואינו זן עיניו מראיות אסורות מסיר מעליו גזירת ההשתדלות

אך ביתר עומק יש ללמוד מכך, כי אם כל תכלית השתנות פניו היא למנוע קטרוג, הרי שבידו לפעול זאת ללא השתנות פניו, כי כאשר אדם מתהלך בדרכים ומשים עצמו עני שאינו נהנה וזן עיניו מכל מנעמי העולם החולפים על פניו, ומקיים 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (להלן טו לט) בהידור, פועל בהנהגתו זו שלא יצטרך לבוא להשתנות פניו וצורתו, כי השיג התכלית שנראה בעיני האומות ושריהם כעניים, וממילא ישפיע עליו 'הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים' שפע רב בביתו ביותר מאשר ישתנו פניו בדרכים, מאחר שעושה רצון ה' ושומר עיניו שלא לזון חלילה מכל דבר רע.

והוא כעניין שאמרו בגמרא (סוטה ד:): כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם. ומדה טובה מרובה, אדם השמור בקדושה יזכה לפרנסה בריווח, וכעניין זה מצינו שזכות קדושתו של יוסף הצדיק שקידש את עיניו (קייח): היא היא שגרמה לו להיות משביר הארץ. וכך ביאר המהר"ל (גור אריה בראשית מא נה) הטעם שציוה יוסף למצריים שימולו את עצמם, והלא אין מצריים את הגוי להתגיייר. אך הטעם כי לא היו ראויים שיהיו מתפרנסים מיוסף הצדיק אשר שמר הברית ולא בא על הגויה, כי אם על ידי המילה, ואז היו ראויים להתפרנס על ידי יוסף המשביר בזכות המילה. והבן זה, כי בזכות המילה היה יוסף לראש משביר, ולפיכך לא היו ראויים להתפרנס מיוסף, כי אם כאשר נמולו, ודבר זה ידוע למבינים.

כן יעזור ה' שיושפע עלינו ממרום שפע רב בביתנו ללא שנאלץ להשחיר תארנו בגלגול הדרכים, ותחול הברכה עלינו בשפע רב ובהארת פנים, כן יהי רצון, אמן.

להתם, אזי יורידו אותו, כלומר, עלול הוא לבוא לידי ירידה ח"ו. אך **בחנות המשכן** כשאדם נמנע ככל האפשר מלשוטט בחוצות ושומר עיניו **יקימו אותו הלוים** תקומה ועלייה תהיה לו ואשרי חלקו בזה ובבא.

גלגול הדרכים שמוכרח להימצא בהם הוא רק כדי למנוע קטרוג ח"ו

אם אמר יאמר איש מישראל, וכי אני בוחר את האופן בו אוכל להתפרנס, הלא כבר אמרו חכמים שמחטא אדם הראשון נגזר על האדם 'בעצבון תאכלנה' (בראשית ג יז) וכפי הנראה כך גזרה חכמתו העליונה שאתפרנס באופן זה שאצטרך להתגלגל בדרכים לחובת ההשתדלות שלי. תשובה לדבר נמצא ביסוד שהניח **הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה**, וביאר מה שאמרו חז"ל (חגיגה ט:): 'אה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חורא', ופירש **החוזה ע"ה** והביא דבריו **בעל אור לשמים מאפטא ע"ה** (בראשית ד"ה ויאמר), שמדרך העולם בעת שמוליכין הסוס למכרו, נותנים רסן בחיכו ומקשטים את הסוס ליפותו כדי שיקפצו עליו קונים, אך כאשר מחזירים אותו לבית, מסירים ממנו את הרסן וקושרים אותו באבוס ונותנים לו תבן ומספוא לאכול.

זהו הדבר שבאו חז"ל ללמדנו בכך שדימו את העניות לישראל כסוס, דהיינו, שבעיני כל האומות נהיה נראים כעניים כדי שלא יקטרגו עלינו, אבל בביתנו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב.

מעתה נשכיל לענייננו, אף אם אמנם נגזר עליך להתגלגל בדרכים בתמניא אפין, אך זאת רק ההשתדלות שנראה בעיני האומות כעניים, אך בבית מוכן לך כל טוב ללא קשר ליגיעה בחובת ההשתדלות, וכשאדם יודע זאת אינו נופל לפיתויי היצר שבמקום זה ובאופן זה ישיג פרנסתו, כי הרי 'מזונותיו קצובים

ובנסע המשכן יורידו אותו הלוים ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים (א נא). יש לפרש זאת בדרך דרש על פי דברי **הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה**, ויש שהביאו מאמר זה בשם **החוזה מלובלין ע"ה**, דהנה, שתי פעמים הוזכר 'אשרי' בספר התהלים על סדר אותיות האל"ף בי"ת, האחד 'אשרי יושבי ביתך' (פד ה) שתיקנו לאמרו בתפילה יחד עם פרק 'תהילה לדוד' (פרק קמה) המסודר לפי אל"ף בי"ת, והשני 'אשרי תמימי דרך' (קט א). אך בעוד 'אשרי יושבי ביתך' נאמר בסדר א' ב' אחד אפא, כלומר, פעם אחת בכל אות, השני - 'אשרי תמימי דרך', נאמר בתמניא אפין, מדוע.

כי 'אשרי יושבי ביתך' משבח את היושב בביתו שנשארים פניו כפי שהיה עד עתה, אך 'תמימי דרך' - הנזקק לצאת לדרך, משתנה צורתו ותארו לשמונה פנים, שאינו יכול להישאר בתומו ובצדקותו כפי שהיה עד עתה. וכמו שאמרו משמו של **החוזה מלובלין ע"ה** בפסוק (להלן ט יג) 'והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה מפני מה איש זה טהור הוא, משום 'ובדרך לא היה' ולכן לא הפסיד את קנייניו הרוחניים אשר נאבדים חלילה כאשר יוצא לדרך וחלילה אינו שומר את עיניו.

ולכן באשרי יושבי ביתך' אומרים בסוף הפרק 'תהילת ה' ידבר פי', ואילו בסוף פרק 'אשרי תמימי דרך' נאמר 'תעיתי כשה אובד', שהרוצה לשמור נכסיו וקנייניו הרוחניים, ימנע עצמו עד כמה שיכול מלהסתובב בדרך, שלא ימצא עצמו חלילה בבחינת 'תעיתי כשה אובד'. ואף היוצא לדרך ישמור עיניו לבו ומוחו שיישמרו בטהרתם, ואז יאמר עליו 'אשרי תמימי דרך' - ההולכים בתורת ה', כי אשריו ואשרי חלקו של האדם שכאשר אין לו ברירה ונצרך ללכת בעיר ובשווקים, עם זאת הולך בתורת ה' וכפי ציווי התורה - 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (להלן טו לט), ומוחו תפוס בתורת ה'.

זהו הנאמר בכתוב **בנסוע המשכן יורידו אותו הלוים ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים** לרמוז לנו כי **בנסוע המשכן** אף אם הוא בדרגת קדושה בבחינת **משכן** שזכה לעשות מעון ומשכן לשכינה הקדושה בתוכו, אך אם הוא **בנסוע** שאינו ספון בד' אמות של הלכה אלא נוסע מהכא

חסד לאברהם
ראדאמסק
חסד לאברהם
ר"א מקאליסק
יסוד האמונה
סידורו של שבת
ערבי נחל
ישמוח משה
תניא
זכרון זאת

שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יחזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
דגל מחנה אפרים
עמוד העבודה

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים
בני יששכר

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מגורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com